

LAUHANVUOREN KASVISTO

JUHA SUOMINEN & ALFRED VARKKI

Summary

VASCULAR PLANT FLORA OF LAUHANVUORI HILL, W FINLAND

Saapunut toimitukselle 15. 2. 1984

Lauhanvuoren laki, 230 m mp., on lounaisen Suomenselän korkein kohta. Alue, johon sisältyy 1982 perustettu Lauhanvuoren kansallispuisto, on karu. Kallioperä on hiekkakiveä, reunemmalla graniittia; lähes kaikkialla kallio on karkean moreenin ja hiekan peitossa. Vallitseva metsä on kanervaista männikköä. Vuoren vedenkoskematon laki on kuitenkin rehevämpi. Monet vuorenrinteiden lammista kuivuvat kesäksi; niiden kasvisto on karu mutta omaleimainen. Alemmilla rinteillä on lukuisia runsasvetisiä lähteitä, ja lähteikköjen ja lähdepurojen liepeillä on reheviä kuusikoita ja korpia. Pääosa soista on karuja, mutta viettävällä ja läpäisevällä maaperällä turvekerros on usein ohut. Paikoitellen on, Suomenselän oloista poiketen, myös mesotrofisia suokasveja, sekä eteläisiä että pohjoisia. Monilla soilla onkin varsin pohjoinen, aapamainen leima.

Tutkimusalueelta, kooltaan 8 × 12 km, tavattiin 310 putkilokasvilajia (mukaanlukien muutamia lajiristeymiä ja alalajeja). Näistä 208 on alueella alkuperäisiä, ja 102 enimmäkseen harvinaista lajia on tulokkaita. Alkuperäisten ja tulokkaiden erittelyn tekee mahdolliseksi alueen luonnontilaisuus. Tutkimusalueella on vain viisi taloa, nekin aivan laidoilla.

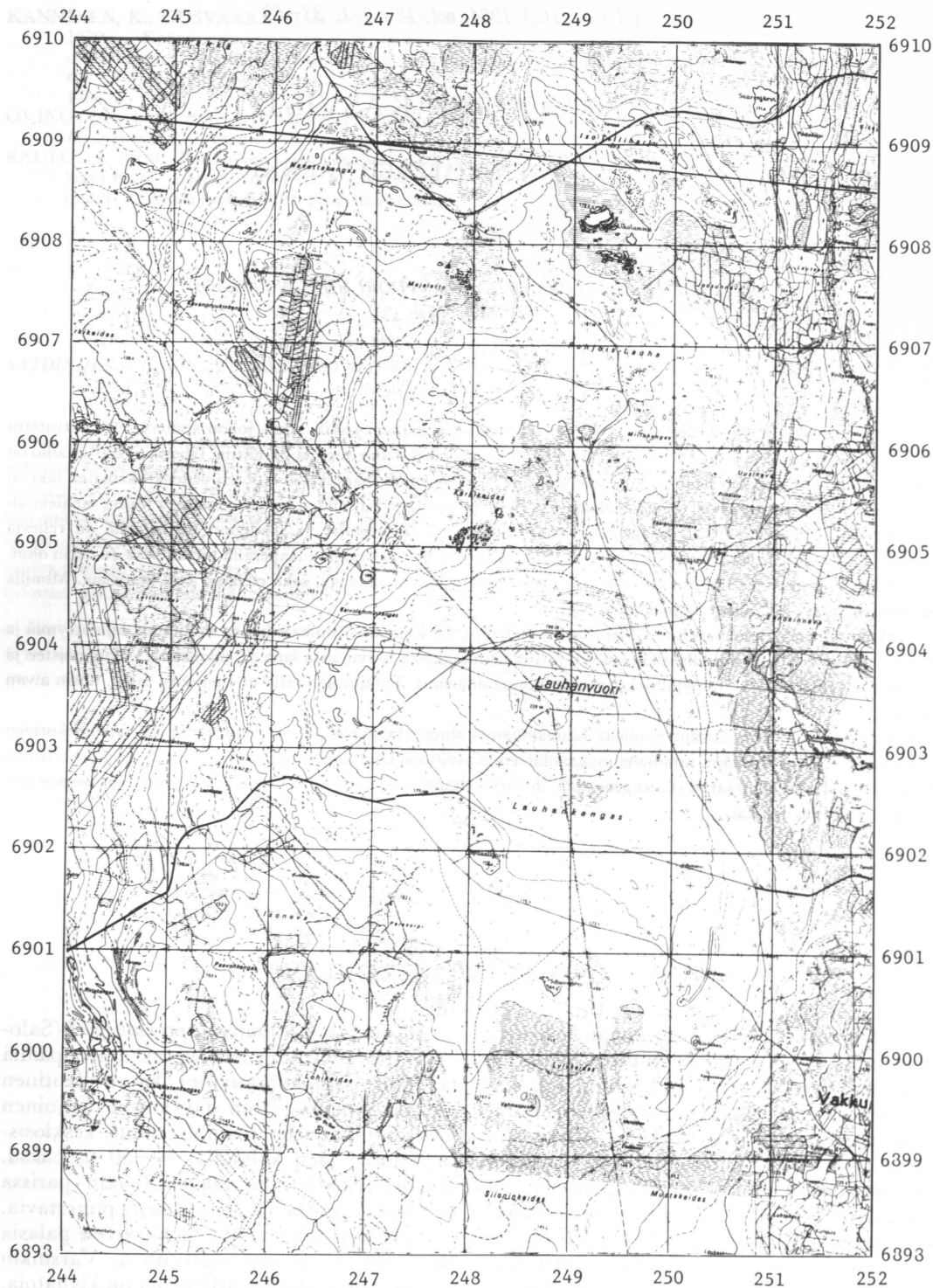
Karuuden ja luonnontilaisuuden ohella Lauhanvuoren aluetta luonnehtivat erityisesti lähteiden ja lähdekorprien sekä mesotrofisten soiden lajit, sammalet mukaanlukien. Kasvistoon kuuluu karhunruohon (*Tofieldia pusilla*) eteläinen erillisesiintymä sekä lähdesaran (*Carex paniculata*) ja harjukeltalicon (*Diphasiastrum complanatum* subsp. *chamaecyparissus*) pohjoisimmat kasvupaikat.

1. LAUHANVUOREN ALUE

Lauhanvuori Etelä-Pohjanmaan etelälaidalla Isojoen ja Kauhajoen kuntien rajalla on Länsi-Suomen korkein kohta, 230 m mp. Selkämeren rannikolle on matkaa 40 km. Lähiympäristöönkin nähden korkeusero on tasaisen Suomenselän oloissa suuri; Lauhanvuoren laki on n. 100 m ylempänä kuin vieriset jokilaaksot kylineen. Silti korkokuva on rauhallinen: joka puolella maasto kohoaa loivasti, yleensä harppauksitta. Vaikka tämän laajan ylävän alueen keskellä itse laen rinteet ovat jyrkemmät, 200 m korkeampaa aluetta on kuitenkin n. 2 km².

Korkeutta jopa merkittävämpää ja korkeu-

den syykin on Lauhanvuoren *kallioperä* (Salomaa 1982). Graniittisen peruskallion päällä on tätä paljon nuorempi kambrikautinen hiekkakivipatja. Noin 60 km²:n laajuinen hiekkakivipatja on reunoilta ohut, keskiosissa, vuoren laen kohdalla, 40-50 m paksu. Hiekkakivikallio on näkyvillä vain parissa kohdassa, mutta vaaleita, usein punertavia, litteäköiksi lohjenneita hiekkakiven palasia on runsaasti alueen moreenissa. Varsinkin vuoren länsi- ja lounaisliepeillä on kivijatoja, pelkästään hiekkakivilaaatoista ja -lohkareista rakentuneita muinaisen rantaviivan suuntaisia rakkakenttiä. Hiekkakivipatjan ulkopuo-

Kuva 1. Lauhanvuoren tutkimusalue, 8×12 km. Ote peruskartan pienennöksestä 1:50 000, hieman pienennetty.

Yhtenäiskoordinaatiston km-ruudukko numeroineen. Maanmittaushallituksen luvalla.

Fig. 1. The study area on Lauhanvuori, 8×12 km.

lella on graniittipaljastumia. Ne ovat usein rikkonaisia, kyömyisten tai pallomaisten järkäleiden muodostamia ryhmiä; nämä ns. toor-muodostumat selitetään rapautumisjäänteiksi.

Kallion päällä on *maalajikerros*, joka laen lähellä on jopa 30 m paksu (Salomaa 1982). Karkean graniitti- ja hiekkakivimoreenin päällä on mannerjäätikön sulamisvaiheessa syntynyttä hiekkaa, jota on varsinkin laen kautta etelästä pohjoiseen suuntautuvalla alueella. Laen länsikupeessa on syvä jäätikön sulavesiuoma. Maahan hautautuneen kuolleeseen jään sulaessa jäi vuorenrinteille painanteita.

Jäätikön väistyttyä Lauhanvuoren seudulta n. 9400 vuotta sitten vesi ulottui suunnilleen nykyiselle 205 m korkeuskäyrälle (Salomaa 1982). Vuoren laki oli pieni yksinäinen saari. Lakikalotti on siten vedenkoskematon, supra-akvaattista maata, josta aallot eivät ole huuhtoneet hienoja maajakeita pois. Tuolloin maa nousi paljon nykyistä nopeammin, ja tuhannessa vuodessa koko Lauhanvuoren yläkõäalue kohosi kuiville Ancylusjärvestä, silloisesta Itämerestä. Vuoren rinteille jäi eri-ikäisiä rantamuodostumia, kivikoisia penkereitä ja harjanteita sekä dyynihietikoita.

Lauhanvuorella on useita laskujoettomia *lampia* kuolleeseen jään jättämissä painanteissa, usein myös entisten rantavallien tai dyynien salpaamina. Suurin on Spitaalijärvi lounaisrinteellä. Siitä kaakkoon ovat Kuivajärvi ja Kivilakso kuivuvat kesäisin jopa kokonaan. Kangaslakso on nevamaista suota, Mustikkaviita pohjoisessa Navettakankaalla lettoa. Ahven- ja Kaivolampi luoteessa ovat suorantaisia lampia. Useimmat "laksot" ovat kangasnotkelmia, joihin vesi kertyy keväin syksyin, kesäsateillakin, mutta jotka poutakausina kuivuvat tyystin.

Karkeaan läpäisevään maaperään painuvat sade- ja sulavedet kumpuavat esiin alempana rinteiden juurilla lukuisina, osaksi hyvinkin runsasvetisinä *lähteinä*. Vuolaimmat lähdepurot alkavat lounais- ja länsirinteiltä, mutta lähdekorpia ja soiden lähdeperäisiä juotteja on vuoren joka puolella. Lauhanvuoren vedet virtaavat eri tahoille. Pohjoisessa, lännessä ja lounaassa ovat Isojoen (Lapväärinjoen) latvahaarat; itäpuolen vedet vie Pahuoma Karvianjokeen, mutta heti sen koillispuolella Kauhajärvellä on Kyrönjoen alku.

Kangasrinteiden alla, usein selvästi viettävilläkin kohdilla, alkavat *suot*, jotka vuoren laakeammassa ympäristössä kuten yleensäkin Suomenselällä peittävät hyvin suuren osan maa-alasta.

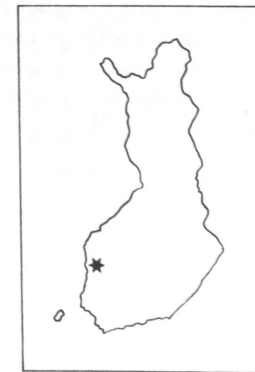
Lauhanvuoren *paikallisilmastosta* ei liene mittaushavaintoja. Ylemmillä kangasrinteillä on tuulisuus ja poutakausien kuivuus ilmeistä. Toisaalta ylävä alue saattaa olla ympäristöään sateisempi, ehkä viileämpikin. Se tiedetään, että lumi on runsasta, tulee varhemmin ja sulaa myöhemmin kuin ympäristössä. Hallaa taas ei lakiosissa yleensä esiinny.

Ihmistoiminnan vaikutus Lauhanvuorella on vähäinen; näinkin etelässä (62°N) luonnon-alue on ainutlaatuisen iso ja ehyt. Syynä on Lauhanvuoren perin karu yleisluonne ja syrjäinen sijainti liikenneväyliin nähden.

Varsinkin kansallispuiston ydinalueella, aikaisemmalla aarnialueella laen ympäristössä sekä siitä etelään ja lounaaseen, mäntymetsät ovat varsin komeita. Kovin vanhaa ei metsä silti ole eikä keloja ole lainkaan. Vuosikymmenen takaisen länsimyrskyn kaatamat rungot on tarkkaan korjattu pois. Vaikututtavinta erämaatunnelma vallitsee lähdekorpien ja luomanvarsien kuusikoissa. Komeita metsiä on muuallakin, joskin myös hakkuuaukeita ja taimikoita; maaperän auruasta sentään vain muutamia kohtia.

Aikaisemmasta metsänkäytöstä kielivät rappeutuneet tukkikämpät ja lukuisat tervahaudat. Näidenkin liepeillä on karulla maaperällä kovin vähän tulokaslajeja jäljellä. Lukuisien teiden ja polkujen varsillekin vain

1	2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31	32
33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48
49	50	51	52	53	54	55	56
57	58	59	60	61	62	63	64
65	66	67	68	69	70	71	72
73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88
89	90	91	92	93	94	95	96

Kuva 2. Tutkimusalueen 1 km² ruuduista käytetty juokseva numerointi 1–96 sekä Lauhanvuoren sijainti.

Fig. 2. The 1-km² squares are numbered 1 to 96.

harvat tulokkaat pystyvät asettumaan. Tuoreen lakimetsän pohjoisrinteellä on muutamia ruohikkolajeja entisen perunamaan jäljiltä. Useimmat kulttuuripaikkojen lajit löytyvät vasta lähimpien talojen luota alueen reunamilta.

Tutkimamme alue on 8×12 km suorakaide, alaltaan siis 96 km^2 (kuvat 1 ja 2). Se käsittää luontonsa ja kasvistonsa puolesta ehyen kokonaisuuden, Lauhanvuoren ja siihen liittyvän ylävän kangasalueen lampineen ja kausimärkinen notkoineen, useimmat vuoren seutuun kuuluvat lähteiköt ja purojen alkujoukot, runsaasti kaltevan alustan ohutturpeisiä soita ja suonreunoja. Ympäristössä tekemiemme havaintojen mukaan rajaus on kaavamaisesta muodostaan huolimatta onnistunut; Lauhanmaan erityispiirteet eivät juuri yllä ulommas. Suorakaiteeseen osuu vain viisi taloa sekä niukasti peltoa, kaikki aivan laidoilla. Tutkimusalue on suunnilleen sama kuin Kansallispuistokomitean mietinnön

2. MENETELMÄT

Teimme pääasiassa vv. 1978–81 kaikilta 96:lta neliökilometriltä luettelon putkilokasvilajeista runsausarvioineen. Merkittävistä kohteista ja lajeista teimme myös tarkempia muistiinpanoja. Osan km-ruuduista tutkimme yhdessä, pääosan erikseen siten hajautettuna, että havainnontekijästä mahdollisesti johtuvat erot eivät häiritse aineiston kokonaisuutta.

Keräämämme kasvinäytteet (jokin määrä sammaliakin), joiden esitteisiin sisältyy tarkkoja kasvupaikkatietoja, ovat pääosin Helsingin yliopiston kasvimuseossa (H), varsinkin kaksoiskappaleita myös Oulussa ja Turussa (OULU, TUR).

(1977) alkuperäinen puistoehdotus lähimpine liepeineen. Vuonna 1982 perustettu, ehdotuksesta suuresti tingitty 26 km^2 :n laajuinen Lauhanvuoren kansallispuisto on lähes kokonaan suorakaiteen sisällä; vain puiston eteläisin nurkkaus ulottuu ulkopuolelle.

Tarkoituksena on ollut selvittää Lauhanvuoren alueen ennestään lähes tuntematon kasvisto, lajien yleisyys ja levinneisyys. Koska alue vielä tutkimusaikana oli poikkeuksellisen luonnontilainen ja kansallispuiston osalta sellaisena säilyykin, pyrimme esittelemään kasviston varsin yksityiskohtaisesti, jotta mm. tulevien kasvistonmuutosten tutkimiselle olisi riittävä pohja. Erityistä huomiota on kiinnitetty alueen alkuperäisen ja tulokaslajiston erittelyyn.

Kiitos. Raimo Heikkilä antoi käytettäväksemme kesällä 1982 tekemiään havaintoja Lauhanvuoren suokasveista, mm. alueelle uudesta lajista *Hammarbya paludosasta*.

Muistiinpanot kaikkine yksityiskohtineen on koottu lajeittaisille A4-kokoisille kartakkeille. Näihin sisältyvät myös kasvimuseoista ja kirjallisuudesta löytämämme muiden henkilöiden kasvihavainnot. Kartakekansioista (Suominen & Varkki 1984), joita on kaksi samanlaista, toinen on tallennettu Helsingin yliopiston kasvitieteen laitoksen kirjastoon, toinen Oulun yliopiston kasvimuseoon.

Lauhanvuoren kasvistosta olemme aikaisemmin julkaisseet kaksi tiivistelmää (Suominen & Varkki 1982 ja 1983).

3. TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELUA

31. Kasvilajien yleisyys ja alkuperäisyys

Lauhanvuorelta, tutkitulta 8×12 km alueelta, on tavattu 310 putkilokasvilajia (liite). Lukuun sisältyy kahdeksan lajiristeymää sekä kolmesta lajista kaksi alalajia (*Diphysastrum*, *Empetrum*, *Carex nigra*); voikukat muodostavat laskelmassa yhden "lajin", keltanot seitsemän.

Lajeista kuuluu alueen alkuperäiskasvistoon 208, kulttuuritulokkaita on 102. Kaikkien 310 lajin lajimäärä/ km^2 vaihtelee 13:sta 163:een (kuva 3); keskiarvo on 76 lajia/ km^2 . Suuren lajimäärän aiheuttaa toisaalta ruudun rehevyys ja luonnonkasvupaikkojen moninaisuus, toisaalta ihmistoiminta, varsinkin asutus ja viljely. Näiden kahden lajimäärää kasvattavan tekijän osuminen samaan km^2 :iin tai alueeseen on melko sattumanvaraista, joten pelkkä monilajisuus kertoo kasviston luonteesta huononlaisesti. Sen sijaan pienet lajimäärät kuvastavat kyllä mainiosti Lauhanvuoren kankaitten ja eräitten suoaluetten karuutta ja suuripiirteisyyttä – sekä luonnontilaisuutta. Vain 13 lajia/ km^2 (ruutu 51) on todella vähän ainakin Suomen eteläpuoliskossa. Kaikkiaan 9:ssä km^2 :ssä on lajeja enintään 40 ja 21:ssä enintään 50.

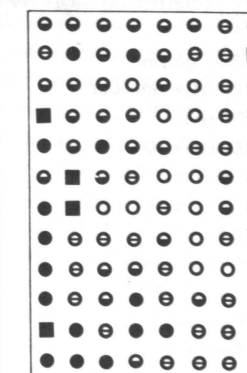
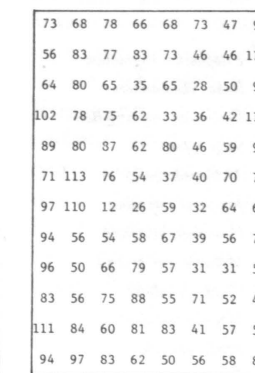
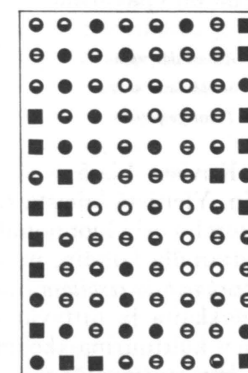
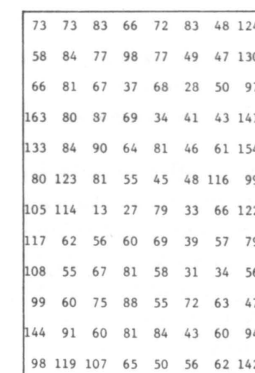
Alkuperäis- ja tulokaskasviston erittely on Lauhanvuorella tavallistakin aiheellisempää.

Luonnontilaisen alueen laajuuden ja eheyden ansiosta on poikkeuksellisen hyvät edellytykset päätellä, mikä alueen kasvistossa on todella alkuperäistä, mikä taas kulttuurin tuomaa.

Alkuperäisten 208 lajin km^2 -jakauma onkin ilmeikkäämpi (kuva 4). Lajimäärä vaihtelee rajoissa 12–117; keskiarvo on 67 (tulokaslajeilla 9 lajia/ km^2). Korkeimmat lajimäärät ovat luonnoltaan rikkailla ja monipuolisilla, etenkin lähdesoiden ja -purojen luonnehtimilla ruuduilla. Huippu on tasainen: viiden – eri tahoilla sijaitsevan – ruudun lajimäärä on 110–117. Alkuperäis- ja tulokaslajiston yhteisvaikutuksen suuri satunnaisvaihtelu on poissa, ja alueen karun kaakkoisosan lajimäärät ovat vaatimattomia.

Alkuperäiskasvien eräistä ryhmistä on myös erilliset km^2 -ruuduittaiset lajimääräkartakkeet ao. tekstin yhteydessä (kuvat 6 ja 7).

Lauhanvuoren 208 alkuperäislajin (mukaanlukien mm. kaikki 8 lajiristeymää) jakautuminen yleisyysluokkiin 1–96 on verrattain tasainen (kuva 5). Ääripäissä on kuitenkin maksimit, joista harvinaisten lajien puolinen on hyvin selvä. Vain yhdestä km^2 -ruudusta tavattuja lajeja on 29, enintään viidestä 63 (30 % lajeista; tulokaslajeista vastaavasti 50 %). Enintään kymmenessä ruudussa tavattuja alkuperäislajeja on 76 ja enintään

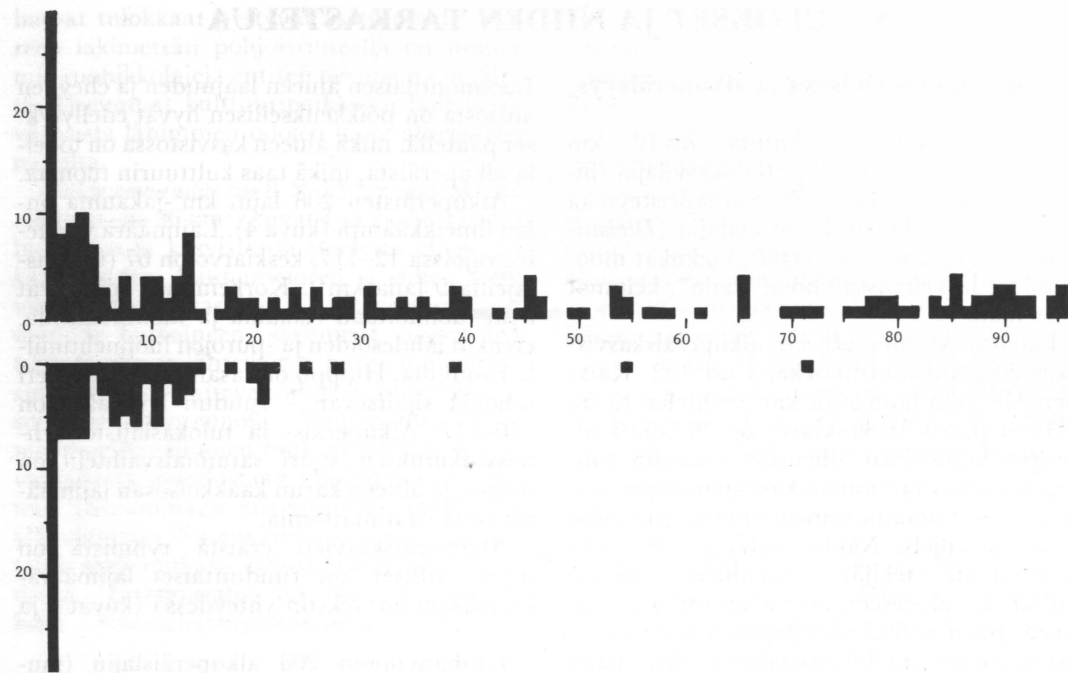

Kuva 3. Kaikkien kasvien, 310 lajia, lajimäärät 1 km^2 ruuduissa. Samat myös viitenä lajimäärä-luokkana.

Fig. 3. Numbers of species (total 310) in the 1-km^2 squares. The same shown with five number classes.

Kuva 4. Alkuperäiskasvien, 208 lajia, lajimäärät 1 km^2 ruuduissa. Samat myös viitenä lajimäärä-luokkana.

Fig. 4. Numbers of native species (total 208) in the 1-km^2 squares. The same shown with five number classes.

Kuva 5. Lauhanvuoren alkuperäiskasvien (208 lajia, kuvion yläosa) ja tulokaskasvien (102 lajia, kuvion alaosa) jakauma löytöruutujen lukumäärän 1–96 mukaan.

Fig. 5. Numbers of species found in 1 to 96 squares. Native species, 208, above; immigrant species, 102, below.

20:ssä tavattuja 103 (50 %).

Kaikista 96:sta ruudusta on merkitty kolme lajia: mänty, puolukka ja mustikka. Kaksi muutakin varpua, variksenmarja ja kanerva, kuuluisi aivan ilmeisesti mukaan; ne ovat vain jääneet merkittämättä yhdestä/kolmesta ruudusta. Metsälauha sen sijaan todella puuttuu yhdestä ruudusta. – Lauhanvuoren yleisimmät lajit ovat:

96 <i>Pinus sylvestris</i>	90 <i>Eriophorum vaginatum</i>
96 <i>Vaccinium vitis-idaea</i>	89 <i>Rubus chamaemorus</i>
96 <i>V. myrtillus</i>	89 <i>Epilobium angustifolium</i>
95 <i>Empetrum nigrum</i> subsp. <i>nigrum</i> (tod.näk. 96)	88 <i>Salix repens</i>
95 <i>Deschampsia flexuosa</i>	88 <i>Andromeda polifolia</i>
93 <i>Salix aurita</i>	87 <i>Juniperus communis</i>
93 <i>Calluna vulgaris</i> (tod.näk. 96)	86 <i>Vaccinium oxycoccos</i>
92 <i>Picea abies</i>	86 <i>Melampyrum pratense</i>
92 <i>Betula nana</i>	86 <i>Carex globularis</i>
91 <i>B. pubescens</i>	86 <i>Molinia caerulea</i>
91 <i>Populus tremula</i>	85 <i>Betula pendula</i>
91 <i>Vaccinium uliginosum</i>	84 <i>Trientalis europaea</i>
90 <i>Sorbus aucuparia</i>	84 <i>Calamagrostis epigejos</i>
90 <i>Ledum palustre</i> (tod.näk. 92)	82 <i>Scirpus cespitosus</i>
	81 <i>Maianthemum bifolium</i>

Vain kankaiden ja karujen soiden lajistoa on siis koko Lauhanvuoren alueella. Yleisimmistä lajeista enimmäkseen ovat puuvartisia: puita, pensaita ja varpuja on 18, kun heiniä ja sarakasveja on 6 ja muita ruohoja 5.

Kuuden lajin alkuperäisyys tutkitulla alueella on epävarma:

20 <i>Ranunculus repens</i>	1 <i>Coeloglossum viride</i>
1 <i>Scrophularia nodosa</i>	34 <i>Carex brunnescens</i>
5 <i>Tussilago farfara</i>	43 <i>Deschampsia cespitosa</i>

Kuvissa 4 ja 5 ne sisältyvät alkuperäislajeihin. Yleisistä lajeista *Carex brunnescens* kasvaa suurelta osin luonnonalueiden kulttuurin koskettamilla kohdilla, mutta *Ranunculus repens* ja *Deschampsia cespitosa* ovat valtaosaltaan selviä tulokkaita ja liittyvät siis läheisesti yleisimpien kulttuuripaikkojen lajien joukkoon.

Huomattavan suuri, n. 60, on niiden lajien määrä, jotka varmasti ovat Lauhanvuoren alueella alkuperäisiä, mutta joita myös on kulttuuripaikoilla joko alueen luonnonkasvu- paikoilta lähteneinä tai – useammin – sen

ulkopuolelta saapuneina tulokkaina. Nämä ns. apofyyttikasvit sisältyvät kuvissa 4 ja 5 kokonaisuudessaan alkuperäislajeihin. Tekstissä on kuitenkin laji lajilta luonnehdittu niiden kahtalaista esiintymistapaa, mikäli mahdollista yksittäisten ruutujen ja esiintymien tarkkuudella.

Apofyyttien alkuperäis- ja tulokasesiintymien keskinäinen suhde vaihtelee suuresti lajista toiseen. Pääosin alkuperäisiä, mutta muutamissa ruuduissa (enimmäkseen asutuissa ja muissa yleensäkin tulokkaiden luonnehtimis- sa ruuduissa) tulokkaita ovat:

<i>Huperzia selago</i>	<i>Pedicularis sceptrum-carolinum</i>
<i>Lycopodiella inundata</i>	<i>Utricularia minor</i>
<i>Lycopodium annotinum</i>	<i>U. intermedia</i>
<i>L. clavatum</i>	<i>Antennaria dioica</i>
<i>Equisetum fluviatile</i>	<i>Cirsium helenioides</i>
<i>Dryopteris carthusiana</i>	<i>C. palustre</i>
<i>Filipendula ulmaria</i>	<i>Hieracium lachenalii</i>
<i>Rubus arcticus</i>	<i>H. umbellatum</i>
<i>Geum rivale</i>	<i>Eriophorum angustifolium</i>
<i>Prunus padus</i>	<i>(Rhynchospora fusca)</i>
<i>Epilobium palustre</i>	<i>Carex rostrata</i>
<i>Angelica sylvestris</i>	<i>C. nigra</i> subsp. <i>nigra</i>
<i>Viola canina</i> subsp. <i>montana</i>	<i>C. nigra</i> subsp. <i>juncella</i>
<i>V. palustris</i>	<i>Poa subcaerulea</i>
<i>Salix pentandra</i>	<i>Calamagrostis epigejos</i>
<i>S. caprea</i>	<i>C. purpurea</i>
<i>(Galium palustre)</i>	<i>(Phragmites australis)</i>
<i>Valeriana sambucifolia</i>	<i>(Molinia caerulea)</i>
<i>Succisa pratensis</i>	<i>Sparganium angustifolium</i>

Tulokasesiintymien osuus on huomattava, jopa noin puolet, seuraavilla apofyyttilajeilla:

<i>Equisetum arvense</i>	<i>Callitriche cophocarpa</i>
<i>Ribes nigrum</i>	<i>Juncus filiformis</i>
<i>Rubus idaeus</i>	<i>J. bulbosus</i>
<i>Epilobium angustifolium</i>	<i>Carex echinata</i>
<i>Salix phylicifolia</i>	<i>C. magellanica</i>
<i>Polygonum viviparum</i>	<i>Agrostis canina</i>
<i>Galium uliginosum</i>	<i>Alopecurus aequalis</i>

Huomattavastakin kulttuurihakuisuudesta huolimatta mm. *Juncus bulbosus* tullee taantumaan luonnonkasvu- paikkojen tuhoutuessa ja toisaalta ojentien vanhemmiten umpeutuessa.

Pääosin tulokkaita, vain harvassa ruudussa alkuperäisiä ovat:

<i>Ranunculus repens</i> (? , ks. yllä)	<i>Poa trivialis</i>
<i>Rumex acetosa</i>	<i>Deschampsia cespitosa</i> (? , ks. yllä)
<i>Tussilago farfara</i> (? , ks. yllä)	<i>Nardus stricta</i>
<i>Carex canescens</i>	
<i>C. brunnescens</i> (? , ks. yllä)	

Apofyyttilajien täsmällistä luetteloa ja lukumäärää ja varsinkin tarkkoja alkuperäis- ja tulokasesiintymien määriä on vaikea esittää, koska eräiden lajien osittainenkin alkuperäisyys on epävarmaa (vrt. yllä), ja koska monet alkuperäiskasvien esiintymät kulttuurin vaikutuspiirissä voivat yhtä hyvin olla tulokkaita kuin jäänteitä paikan alkuperäiskasvistosta.

32. Eri kasvupaikkojen lajistoa

321. Vuoren rehevä laki

Lauhanvuoren laen (230 m mp.) ympärillä vajaan 1 km²:n supra-akvaattisella alueella maaperä on varsin hikevää, metsä vankkaa ja rehevähköä. Alaraja 205–210 m tasalla on helppo havaita: alempien rinteiden lähes puhdas kanervainen männikkö huuhtoutuneella maalla vaihtuu laen ruohoiseksi sekametsäksi. Männyn lisäksi on lakimetsässä (enin osa ruudussa 53) korkeita kuusia, runsaasti rauduskoivua ja muutamia haapavaltaisia metsiköitä, puuston alla melkoisesti harmaaleppää, katajaa ja pihlajanvesaa. Varvikossa on runsasti mustikkaa, sammaliko tuorelle kankaalle ominainen. Ruohoisinta on lakikalottimetsän pohjoispuoliskossa. Runsaanlaisia ovat *Pteridium aquilinum*, *Convallaria majalis*, *Luzula pilosa* ja *Calamagrostis epigejos*, monin paikoin myös *Lycopodium annotinum*, *Geranium sylvaticum*, *Angelica sylvestris*, *Viola riviniana* ja *Melica nutans*, niukempia *Rubus saxatilis*, *Linnaea borealis*, *Melampyrum sylvaticum*, *Platanthera bifolia* ja *Carex digitata*.

Supra-akvaattisia maita on enemmälti vasta Keski- ja Itä-Suomessa, missä mäenpäällysten vaara-asutuskin on luonteenomaista. Kerrotaan Lauhanvuoreenkin hikevällä ja hallattomalla laella aikoinaan viljellyn perunaa, vaikka kyliin onkin matkaa. Lakimetsän pohjoisosassa on jokunen sammaloitunut ki-

viljää ja niukkoina eräitä metsäkasvillisuuteen kuulumattomia ruohoja ja heiniä: *Stellaria graminea*, *Veronica officinalis*, *V. chamaedrys*, *Achillea millefolium*, *Anthoxanthum odoratum* ja *Agrostis capillaris*.

Kulttuuri ulottuu laelle nykyisin. Siellä on korkea linkkimasto huoltorakennuksineen, kolmiomittaustornin ja retkeilijöitä varten tehdyn katoksen ympäristö on laajalti tallautunut, autotiekin on leveytynyt pieneksi pysäköintialueeksi. Näin lienee vuorelta hävinnyt *Empetrum nigrum* subsp. *hermaphroditum*. Hyvänlaiselle maaperälle on toisaalta juurtunut 20 tulokasta, pientareiden ja poljettujen paikkojen lajeja.

322. Kanervaiset männikkörinteet

Tuoreen lakimetsän alapuolella, siis heti 205–210 m tasosta alaspäin, levittäytyvät laajat, pääosin hiekkaiset mutta paikoin some-rikkoisetkin kankaat. Niiden ehdottomia valtiata on kukkakasveja vain kaksi, mänty ja kanerva. Siellä täällä on yksittäisiä rauduskoivuja, mutta kuusi puuttuu laajoilta aloilta täysin. Kanervan lomassa on kohtalaisesti variksenmarjaa ja puolukkaa, eritoten etelärinteillä myös sianpuolukkaa ja pohjoisrinteillä jonkin verran mustikkaa. Kangas- ja harjukeltaliekoa (*Diphysastrum complanatum* subsp. *complanatum* ja subsp. *chamaecyparissus*) on aivan paikoitellen, ja mäntykukkaa tapaa useimmin juuri näiltä karuilta hiekkakankailta. Ruohoja ja heiniä on perin vähän, laajalti ei lainkaan. Yksitellen kasvaa *Hieracium umbellatum*, loivien notkokohtien ensimmäisinä rehevyyden merkkeinä *Deschampsia flexuosa*, *Trientalis europaea* ja *Maianthemum bifolium*, lopulta myös *Melampyrum pratense*, *Solidago virgaurea*, *Calamagrostis epigejos* ja *Convallaria majalis* harmaalepän ja katajapensaiden liepeillä.

Navettakankaan kanervamännikössä on uomapainanteen rinteellä pienellä alalla *Thymus serpyllum* ja *Pilosella peleterana* (ruutu 10).

323. "Laksot" ja lammet

Rinnekanakaiden syvemmissä painanteissa on vettä keväin syksyin, joskus isojen kesäsa-

teidenkin jälkeen. Näiden ns. laksojen liepeillä on pensaita (kataja, harmaaleppä, paatsama, pajulajeja, jopa *Rosa majalis*), päivittäin hyvinkin ruohoista (tosin paljolti vain siniheinää, *Molinia caerulea*), paikoin myös rahkamättäitä suovarpuineen. "Laksojen" pohjien kasvipeite on moni-ilmeistä. Karuimmissa on tuskin muuta kuin karhunsammalta ja *Juncus filiformis*. Eräiden "laksojen" pohja on niukkalajista nevamaista suota, jollaisella Kangaslaksossa kasvaa kuitenkin *Rhynchospora fusca*. Poikkeuksellisen rehevä on Mustikkaviidan painannesuo (s. 43). Pitempään vesipeitoisten "laksojen" sora-kivikko-mutapohja on osittain kasviton. Reunoja ympäröi toisinaan lähes yhtenäinen *Carex lasiocarpa* -vyö (etenkin Kuivajärvi), keskemällä voi olla runsaana ja korkeana *Phalaris arundinacea* (etenkin Mustikkaviidanlakso). Märällä maalla kasvavat *Ranunculus flammula*, *Juncus bulbosus*, *Agrostis canina*, *Alopecurus aequalis* ja *Sparganium angustifolium*, Kivilaksossa myös *Carex serotina*, kaikki selvästi alkuperäisinä.

Pysyvistä vesialtaista suurin on Spitaalijärvi, joskus ojalla laskettu ja sitten taas padolla kohotettu. Sen runsain vesikasvi on *Sparganium angustifolium*, muita *Juncus bulbosus* ja *Carex rostrata*. Laesta luoteeseen on kaksi suorantaista pikkulampea; Ahvenlammessa ovat *Carex rostrata* ja *Sparganium angustifolium*, Kaivolammessa ei lainkaan vesikasveja. Itäpuolen lasketusta ja taas nostetusta Vääräjärvestä todettiin vain *Carex rostrata*. Alueen pohjoislaidan osittain sora-, osittain suorantaissa Säärenjärvessä kasvavat *Isoetes lacustris* ja *Lobelia dortmanna* sekä runsaana *Nuphar pumila*.

Lähdeluomien vesikasvit ovat pääasiassa sammalia, mutta Lohiluomassa on paikoin runsaana uposkasvina *Hippuris vulgaris*. Se ja *Potamogeton alpinus* on löydetty myös Paholuomasta. – Säärenjärven luona hiekkakuopan lätäkössä kasvaa *Potamogeton natans*. Paholuoman latvan pellonreunan vesihaudassa 1963 nähty *Typha latifolia* on myöhemmin hävinnyt.

324. Lähteet

Lauhanvuoren lukuisten, hyvinkin runsasvetisten lähteiden ympärille sammalhetkeille ja lähdepurojen varsille rajoittuvat tai

keskittyvät monet lähteille ominaiset putkilokasvilajit. Eri puolilla aluetta kasvavia ovat (kuva 6, vasen osakuva; tähdellä merkityt lajit):

* <i>Epilobium palustre</i>	* <i>Montia fontana</i>
* <i>Cardamine amara</i>	* <i>Cirsium palustre</i>
* <i>Lychnis flos-cuculi</i>	* <i>Crepis paludosa</i>

Vain muutamin paikoin tavattavia ovat **Caltha palustris*, **Poa remota* ja **Milium effusum*. Lähteiden ja lähdepurojen liepeillä kasvavat monesti myös:

<i>Thelypteris phegopteris</i>	<i>Carex dioica</i>
<i>Viola palustris</i>	<i>C. nigra</i> subsp. <i>juncella</i>
<i>Salix phylicifolia</i>	<i>Poa subcaerulea</i>
<i>Moneses uniflora</i>	<i>Phragmites australis</i>

Suuri osa Lauhanvuoren lähdelajeista kasvaa kuitenkin vain joko eteläisillä ja läntisillä, Isojokeen virtaavilla lähteillä, taikka koillisessa, Karvianjokeen laskevan Paholuoman lähteillä ja lähdeletoilla. Isojoen latvalähteisiin rajoittuvia tai keskittyviä ovat (kuva 6, vasen osakuva):

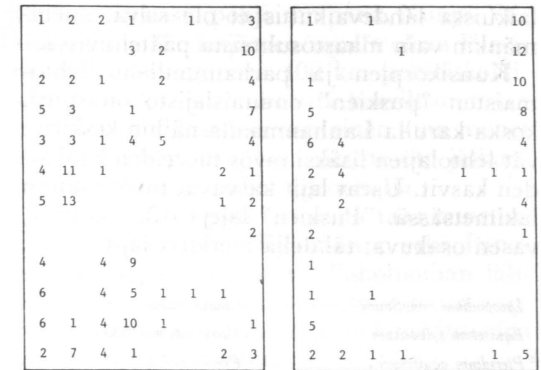
* <i>Equisetum arvense</i> × <i>fluviatile</i>	* <i>Galium palustre</i>
* <i>Alnus glutinosa</i>	* <i>Dactylorhiza</i> cf. <i>fuchsii</i>
* <i>Chrysosplenium alternifolium</i>	* <i>Carex paniculata</i>
* <i>Stellaria nemorum</i>	

Ryhmään liittyy joukko vähemmän jyrkästi lähdekasveja:

<i>Pteridium aquilinum</i>	<i>Angelica sylvestris</i>
<i>Athyrium filix-femina</i>	<i>Salix cinerea</i>
<i>Dryopteris expansa</i>	<i>S. caprea</i>
<i>Ribes nigrum</i>	<i>Daphne mezereum</i>
<i>Oxalis acetosella</i>	<i>Corallorhiza trifida</i>
<i>Fragula alnus</i>	

Lauhanvuorella pohjoisia, Paholuoman lähdesualueen lajeja ovat (kuva 6, oikea osakuva):

* <i>Equisetum palustre</i>	* <i>Galium uliginosum</i>
* <i>E. pratense</i>	* <i>Valeriana sambucifolia</i>
* <i>Filipendula ulmaria</i>	* <i>Listera ovata</i>
* <i>Geum rivale</i>	* <i>Luzula sudetica</i>
* <i>Salix myrtilloides</i>	* <i>Carex diandra</i>
* <i>Pyrola rotundifolia</i>	* <i>C. chordorrhiza</i>
* <i>Polygonum viviparum</i>	

Kuva 6. Lähdekasvien lajimääriä 1 km² ruuduissa; lajit on merkitty tekstissä tähdellä. Yhdeksän eri puolilla aluetta kasvavaa ja seitsemän eteläisten ja läntisten lähteiden lajeja (vasemmalla). Kolmetoista pohjoista, Paholuoman lähdesualueen lajeja (oikealla).

Fig. 6. Numbers of plants of springs in the 1-km² squares. Sixteen spring species are ubiquitous or southern in the area (left). Thirteen are species of the northern spring fen area (right).

Ryhmään liittyvät läheisesti myös seuraavat lajit:

<i>Equisetum fluviatile</i>	<i>Rumex acetosa</i>
<i>Ranunculus repens</i> ?	<i>Pedicularis palustris</i>
<i>Potentilla erecta</i>	<i>Tussilago farfara</i> ?
<i>Geranium sylvaticum</i>	<i>Carex vaginata</i>
<i>Salix pentandra</i>	<i>Poa trivialis</i>
<i>Pyrola minor</i>	<i>P. alpigena</i>

Lähdekasvien ohella Paholuoman lajiryhmään kuuluu lähdeperäisen mesotrofisen, jopa lettomaisen suon lajeja. Lajisto on Isojoen lähteikkökasveja keskimäärin pohjoisempaa ainesta, jopa Pohjois-Suomen painottuvaa.

325. Rehevät korvet ja "puskat"

Lauhanvuoren karut kangasrinteet viettävät kohti niin ikään karuja soita. Mutta paikoitellen kankaan alarinteessä on rehevää kuusivaltaista metsää, yleensä pienellä ja jyrkkärajaisella alalla. Monet näistä, etenkin korpimaiset, liittyvät lähteisiin ja lähdepuroihin. Osassa taas, usein "puskiksi" nimetyissä ja vain lievästi korpimaisissa rehevissä metsä-

laikuissa lähdevaikutus ei ole selvä, enemänkin vain maastosuhteista pääteltävissä.

Kuusikorpien ja parhaimmillaan lehtomaisten "puskien" ominaislajisto on suuri, koska karulla Lauhanmaalla näihin keskittyvät lehtolajien lisäksi myös tuoreiden kankaiden kasvit. Useat lajit kasvavat myös vuoren lakimetsässä. "Puskien" lajeja ovat (kuva 7, vasen osakuva; tähdellä merkityt lajit):

<i>Lycopodium annotinum</i>	<i>Populus tremula</i>
<i>Equisetum sylvaticum</i>	(<i>Vaccinium myrtillus</i>)
* <i>Pteridium aquilinum</i>	(<i>Pyrola media</i>)
* <i>Athyrium filix-femina</i>	(<i>Orthilia secunda</i>)
<i>Dryopteris carthusiana</i>	* <i>Linnaea borealis</i>
* <i>Gymnocarpium dryopteris</i>	* <i>Melampyrum sylvaticum</i>
<i>Picea abies</i>	* <i>Cirsium helenioides</i>
<i>Juniperus communis</i>	(<i>Hieracium murorum</i>)
(<i>Alnus glutinosa</i>)	<i>H. lachenalii</i>
<i>A. incana</i>	* <i>Convallaria majalis</i>
* <i>Rubus saxatilis</i>	* <i>Paris quadrifolia</i>
<i>Sorbus aucuparia</i>	* <i>Listera cordata</i>
(<i>Prunus padus</i>)	* <i>Platanthera bifolia</i>
* <i>Oxalis acetosella</i>	<i>Luzula pilosa</i>
* <i>Geranium sylvaticum</i>	* <i>Carex vaginata</i>
<i>Frangula alnus</i>	* <i>C. digitata</i>
* <i>Angelica sylvestris</i>	* <i>Melica nutans</i>
* <i>Viola riviniana</i>	(<i>Calamagrostis epigejos</i>)
* <i>V. canina</i> subsp. <i>montana</i>	(<i>C. purpurea</i>)

Vuoren eteläpuolinen Vehmaspuska (ruutu 85) on kuivempi, kumparemainen ja harvapuustoinen; erityisen runsaana kasvaa kielo. Pohjoisessa, Navettakankaalla, samantapaisella rehevällä kielon vallitsemalla kumpareella on alueen ainoa kalliokielokasvusto seurassaan *Rosa majalis* (ruutu 10).

326. Karut suot

Suurin osa Lauhanvuorta saartavista soista on karuja, samantapaisia kuin muuallakin Suomenselällä. Karut kankaat rajautuvat usein suoraan karuun rämeeseen, ilman korpi-
vyöhykettä. Useimmat suonreunakorvet ovat nekin karuja, samoin kangaskorvet ja -rämeet sekä Suomenselälle ominaiset tasaiset, veden-
vaivaamat ja peräti niukkalajiset männikköiset ns. vesikankaat.

Suuri osa Lauhanmaan soista on nevoja tai hyvin kitupuustoisia, nevamaisia. Laajalti on rahka- ja saranevoja, myös tupasluikan ja

12	5	10	5	12	14	7	2	6	1	1	2				
2	11	10	15	9	1	13	1	7	5		2				
2	14	2		11		10	1	2	2	1	2				
13	5	7	4			11		4	3		1	3			
8	9	10		9	1	14	1	5	2	4	2	4	1		
4	19	8	2			1	6	1	4	1			3	1	
12	17			11	6	5	4	6	1					1	
16	10	2	2	2	1	5	3	5		2	3			2	2
12		2	11	1		3	3	7	2	5	3				4
15	1	4	8	1	8	4			2	1					2
17	12	2	12	9		3		2	1	1	7	2	3	1	
14	13	11	5	1		1	4	5	1		3	6	2	1	

Kuva 7. Vaateliaahkojen metsä- ja suokasvien lajimääriä 1 km² ruuduissa; lajit on merkitty tekstissä tähdellä. Yhdeksäntoista rehevien metsikköjen ("puskien") lajeja (vasemmalla). Neljätoista mesotrofisten soiden lajeja (oikealla).

Fig. 7. Numbers of mesotrophic woodland and peatland plants in the 1-km² squares. Nineteen species of rich forests (left). Fourteen species of mesotrophic fens (right).

tupasvillan vallitsemia karuja nevoja. Monet nevat ja nevakorvet ovat vetisen upottavia, erityisesti runsaiden valuvesien ja purojuotien piirissä. Varsinkin Pohjois-Lauhan liepeillä on isoja kohosoita, keskeltä kuljuisia ja usein allikkoisia keitaita: Likolamminkedias, Majaletto, Kärkikeidas, etelämpänä mm. Lohikeidas.

Lauhanvuoren alueen karujen soiden yleisiä ja luonteenomaisia, usein runsaita lajeja ovat:

<i>Betula nana</i>	<i>Vaccinium uliginosum</i>
<i>Rubus chamaemorus</i>	<i>Empetrum nigrum</i> subsp. <i>nigrum</i>
<i>Drosera rotundifolia</i>	<i>Scheuchzeria palustris</i>
<i>D. anglica</i>	<i>Scirpus cespitosus</i>
<i>Salix aurita</i>	<i>Eriophorum vaginatum</i>
<i>S. repens</i>	<i>Rhynchospora alba</i>
<i>Ledum palustre</i>	<i>Carex lasiocarpa</i>
<i>Andromeda polifolia</i>	<i>C. pauciflora</i>
<i>Vaccinium oxycoccus</i>	<i>Molinia caerulea</i>
<i>V. microcarpum</i>	

327. Mesotrofiset suot

Soiden yleisestä karuudesta on rehevämpiä poikkeuksia, jollaisia Suomenselällä muuten on perin vähän. Osaksi on syynä Lauhan-

maan lähteisyys, mutta osaksi pelkästään viettävä maasto. Sinänsähän sekä kallio- että maaperä ovat äärimmäisen karuja.

Viettävällä ja läpäisevällä hiekkamaalla suon turvekerros ei pääse paksuksi. Syntyy niukkarahkaisia viettosoita, laajojakin ja aukeita, joiden luonteenomaisin ja runsas laji on siniheinä, *Molinia caerulea*. Siniheinäsoiden yleisleima on silti verrattain karu. Samantapaista siniheinävaltaisuutta on usein hiekkakankaiden alapuolella suonlaidoilla, viettävien soiden välisissä kapeikoissa ja hiekkakynnyksillä.

Siniheinän, rätvänän ja purtojuuren reunstamalla usein jokseenkin turpeettomalla suonlaidalla kasvaa monesti *Carex panicea*, sen seurassa mm. *Carex echinata* alkuperäisellä kasvupaikallaan. Suolahdekkeiden lievehietikkojen matalissa painaumissa on ainakin ajoittain märkiä kohtia, joissa *Eriophorum angustifoliumin* joukossa kasvaa mm. (tähdet: ks. kuva 7) **Juncus bulbosus*, **Carex panicea* ja **Rhynchospora fusca*. Suonlaitojen tiikkupinnoilla ja viettosoiden tasapintojen rimmissä kasvaa mm. **Lycopodiella inundata*, **Utricularia intermedia*, *Juncus bulbosus*, **J. stygius*, **Scirpus hudsonianus* ja *Rhynchospora fusca*. Muita mesotrofisten soiden lajeja ovat **Menyanthes trifoliata*, **Utricularia minor*, **Carex dioica*, *Phragmites australis*, harvinaisina **Dactylorhiza incarnata* ja **Carex livida*. – Yllä kuvatuilla paikoilla (lajiston yhteiskartta: kuva 7, oikea osakuva) ei ole lähteisyyttä, enintään tiikkuisuutta.

Kaikkein rehevimpiä soita ovat edellä jo esitellyt lähdekorvet ja Paholuoman latvan laaja lähdelettorinne. Lisäksi on pohjoisessa Navettakankaan Mustikkaviita, hiekkakankaan laajahko painauma (ruutu 10). Erityisesti sen itäosassa on jonkinmoisen lähdeperäisyyden ansiosta lettomaista suota. Sen merkittävimpiä lajeja ovat pohjoinen **Tofieldia pusilla* sekä **Hammarbya paludosa*, *Juncus stygius*, *Scirpus hudsonianus*, *Carex dioica* sekä useat Suomen eteläpuoliskossa varsinkin nykyisin harvinaiset lettosammalet.

Kaikien kaikkiaankin on Lauhanvuoren alueen mesotrofisilla soilla paljon pohjoisia piirteitä, pohjoisempia kuin sijainti Suomenselän lounaisosassa edellyttäisi. Osaksi voi syynä olla jo alueen korkeus sinänsä, mutta tärkein syy lienee alueen viettävyyys ja toisaalta myös lähteisyys. Kaltevalla maalla rakkoittuminen ei ole saanut ylivaltaa, vaan on kehittänyt myös aapatyyppisiä soita, jollaisia

yleisesti on vasta pohjoisempina. Niinpä Ylikiimingin ja Pudasjärven rajalla oleva Hirvi-neva, Lauhanvuoresta 400 km pohjoiskoilliseen, on sekä lajistonsa että kasvillisuutensa puolesta kerrassaan samanlainen kuin monet Lauhanvuoren rimpiset viettosuot; jälkimäiset vain ovat paljon pienempiä.

Pohjoisen Suomen lettosoita taas muistuttaa Mustikkaviidan *Tofieldia*-suo sekä Paholuoman latvan lähdeletto. Paholuoman lähdeletkosuon kasvillisuus ja lajisto eroavat suuresti Lauhanvuoren lounais- ja länsirinteiden lähdeletkojen kasvistosta (s. 41).

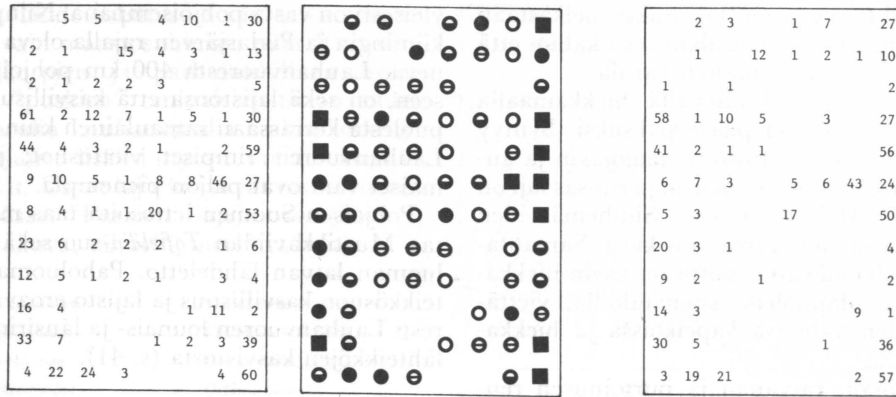
328. Kalliot ja kivijadat

Peruskalliopaljastumia on vain Lauhanvuoren liepeillä. Nekin ovat pienialaisia ja yleensä rikkonaisia, pyöreitä graniittikyömyjä ja -lohkareita. Ainoa laaja, ehyt avokallio on lounaassa, ja sen jäkälillä kasvaa *Spergula morisonii*. Muutamilla lohkariekkoryhmillä on hyvin niukkana *Polypodium vulgare*.

Aniharvoilla hiekkakivipaljastumilla ei ole kallio-putkilokasveja. Kolmelta kivijadalta on tavattu *Dryopteris carthusiana*. Merkittävä poikkeus kivijatakarukkoihin on lähdelehtokorven yläpuolinen Huhtakorvenkivijadan eteläosa (ruutu 42), missä kasvavat *Polypodium vulgare*, *Geranium robertianum* ja *Moehringia trinervia*.

329. Tulokkaat

Lauhanvuoren karuille ja karkeille maille ei asutus ole tunkeutunut. Tutkimallamme alueella on vain viisi taloa, kaikki aivan laidoilla, sekä lisäksi metsänvartijan hävinneen asumuksen sija Vääräjärvellä (ruutu 47). Myös käytössä olevia tai entisiä peltoja on lähestulkoon vain länsi- ja itäreunan ruudussa. Kangasmaita halkovien puunajo- ja läpikulkuteiden sekä polkujen karuille reunamille ei juuri ole tulokkaita asettanut. Samoin vain harvoja tulokaslajeja on jäljellä hylättyjen metsäkamppien piholla ja entisten tervahautojen sijoilla.

Kuva 8. Tulokaskasvien, 102 lajia, lajimäärät 1 km² ruuduissa (vasemmalla). Samat myös viitenä lajimäärä-luokkana. Oikealla kartake, josta kolme yleisintä tulokaslajia on jätetty pois.
Fig. 8. Numbers of immigrant species (total 102) in the 1-km² squares (left). The same shown with five number classes. Map in which the three most widespread immigrant species are omitted (right).

Alueelta on kylläkin tavattu 102 tulokaslajia (ilman viljelykasveja ja pelkästään sijallaan säilyneitä koristekasvijäänteitä). Mutta ne ovat valtaosin harvinaisia, keskimäärin selvästi harvinaisempia kuin alueen alkupe- räiskasvit (kuva 5). Tulokaslajit keskittyvät voimakkaasti muutamiiin harvoihin ruutuihin, etupäässä alueen laidoilta, etenkin niihin kuuteen ruutuun joissa on tai on ollut asumus (25, 33, 47, 56, 88 ja 96; näissä tulokaslajeja 61, 44, 46, 53, 39 ja 60; kuva 8). Eräissä muissakin ruuduissa on paljon tulokkaita, peltojen ansiosta ruuduissa 8, 32, 40 ja 48 (30, 30, 59 ja 27 lajia). Vanhojen metsäkämp- pien ja tervahautojen takia on ruuduissa 12, 27 ja 57 suurehko tulokaslajimäärät (15, 12 ja 23). Tuoreitten maitten tiet ovat lisänneet tulokaslajeja mm. ruuduissa 90 ja 91 (22 ja 24 lajia), sorakuopat etenkin ruudussa 81 (33 lajia). Ainoa suurehko tulokaslajiluku alueen ylävässä keskustassa on rehevässä lakiruudussa 53, jonka 20 tulokasta ovat osaksi perunapeltoperua, pääosin liikenteen tuomia.

Jos tulokkaista karsitaan pois kolme yleisintä, karujenkin kankaitten tienvarsilla tavattavat lajit *Agrostis capillaris*, *Rumex acetosella* ja *Luzula multiflora*, kulttuurilajien keskittymisen varsin harvoihin ruutuihin ja alueen reunamille käy erityisen selväksi (vrt. kuvan 8 osakuvia).

Peräti 29 tulokaslajia on tavattu vain yhdestä ruudusta (kaksi kertaa lukuisammista

alkuperäislajeista yhtä monta), ja 51 lajia, puolet kaikista tulokkaista kasvaa enintään viidessä ruudussa (kuva 5). Enintään kymmenen ruudun tulokaslajeja on 73 ja enintään 15:n ruudun lajeja 89. Vain 13 tulokasta on tätä yleisempiä:

18 <i>Ranunculus acris</i>	22 <i>Stellaria graminea</i>
20 <i>Trifolium repens</i>	25 <i>Achillea millefolium</i>
20 <i>Leontodon autumnalis</i>	28 <i>Poa pratensis</i>
21 <i>Cerastium fontanum</i>	39 <i>Luzula multiflora</i>
21 <i>Veronica officinalis</i>	55 <i>Rumex acetosella</i>
21 <i>Festuca rubra</i>	72 <i>Agrostis capillaris</i>
21 <i>Phleum pratense</i>	

Vain viisi tulokasta kasvaa siis yli 1/4:ssä kaikista ruuduista ja vain kolme, muista selvästi erottautuvaa piennarlajia ylittää 40 %:n rajan.

33. Lauhanvuoren kasviston erityispiirteitä

Lauhanvuoren aluetta luonnehtii ennen muuta karuus, karuus Suomenselänkin oloissa. Se näkyy maisemassa, ilmenee karujen kankaitten ja soitten lajien vallitsevuutena. Monet lievästikin vaateliaat kasvit ovat harvinaisia ja niukkoja, esim. peltokorte, metsäalvejuuri, korpi-imar, rentukka, vadelma,

ojakellukka, mesiangervo, käenkaali, metsäorvokki, isotalvikki, terttualpi, suoputki, karhunputki, yövilikka, tesma, juurtosara ja sormisara. Kokonaan löytämättä jäivät mm. kangaskorte, ranta-alpi, myrkkyykeiso, linnunherne, metsävirna, keltatalvikki ja lehtonurmikka, varsinaisista lehtokasveista puhumattakaan.

Karuuteen pohjautuu myös alueen luonnontilaisuus. Kokonaisia neliökilometrejä on vailla ainuttakaan tulokasta, ja laajoilla metsä- ja suoalueilla on vain aniharvoja tulokas- kasveja.

Karuuden ja luonnontilaisuuden ohella Lauhanvuorta luonnehtii kasvistollisesti ja erottaa ympäristöstään rehevä vedenkoske- maton lakikalotti, lammet ja kesäksi kuivuvat "laksot", lukuisat lähteet ja vuolaat lähdepu- rot, rehevät lähdekorvet ja pienialaiset lehto- maiset "puskat", soiden karuudesta huoli- matta paikka paikoin tavattavat aika vaate- liaat suokasvit, siniheinän runsaus ja purto- juuren yleisyys sekä rauduskoivun vallitse- vuus hieskoivuun nähden.

Yksittäisistä lajeista ovat merkittävimpiä pohjoinen karhunruoho (*Tofieldia pusilla*) ja eteläiset lähdesara (*Carex paniculata*) ja harju- keltaliekko (*Diphasiastrum complanatum* subsp. *chamaecyparissus*). Myös sammalkasvistossa on merkittäviä lajeja, etenkin lähde- ja lettosam- malia, monet Etelä-Suomessa jo harvinaisiksi käyneitä.

34. Ihmistoiminnan kasvistoa tuhoava vaikutus

Ihmistoiminnan hävittävä vaikutus on Lauhanvuoren alueella ollut toistaiseksi sel- västi vähäisempää kuin Suomen eteläosissa yleensä. Asutusta ja viljelystä ei juuri ole, soranottoa paikkoja on vain muutamia, met- sänkäsittely ja muu maankäyttö on pääosin ollut perinteisen hillittyä. Spitaalijärveä sekä useita lampia ja lähteikköjä on kauan sitten yritetty kuivata, onneksi huonolla menestyk- sellä. Kasvistonmenetykset ovat olleet var- masti vähäisiä, ehkä jokin *Lycopodiella inundata* tai *Rhynchospora fusca* Spitaalijärvellä, jonne lajit ovat tosin voineet saapua vasta lasketun järven vesijättömaalle.

Aivan viime vuosina tilanne on rajusti muuttunut. Heti alkuperäisestä ehdotuksesta suuresti tingityn kansallispuiston ulkopuolel- la alkoi erityisesti Kansallispuistokomitean mietinnön (1977) julkistamisen jälkeen voi- makas soiden ojitus ja purojen perkaus. Tä- mä kohdistui myös lähteikköihin ja reheviin lähdekorpiin, samoin kalteviin ohutturpeisiin hiekkapohjaisiin soihin, joiden ojista vesi nyt syövyttää hiekkamassoja luomiin. Näiden sy- vänteet ja uomat täyttyvät ja hiekka levittä- tyy puronvarsikorpiinkin. Saunamökkien yh- teydessä on aivan äskettäin ruopattu järven- rantaa kaivinkoneella ja hävitetty suolampi sekä hukutettu padolla luomanlaakso.

Luonnon vauriot ovat jo nyt vakavia, ja ne koskettavat myös Isojokea, suojelluksi julis- tettua *Project Aqua* -jokea ja sen latvaluomien purotaimenkantaa. Nelikesäisen tutkimusjak- somme aikana jouduimme toteamaan *Stellaria nemorum*in häviämisen alueelta lähteikön oji- tuksen takia. Suon ojitus lienee myös jo koko- naan tuhonnut toisen *Tofieldia pusilla* eteläisistä ääri- kasvupaikoista, samoin toisen *Carex lividan* kasvupaikoista.

Kansallispuiston lähiympäristönkään kä- sittelyssä ei soisi sovellettavan kovinta tek- niikkaa ja hyötyajattelua, vaan talousmetsis- säkin tulisi valita hillitympiä ja harkitumpia menetelmiä. Lauhanvuoren ainutlaatuinen kokonaisuus on kansallispuistoa paljon laa- jempi, ja monet kasvistonsa puolesta arvok- kaat kohdat ovat puiston ulkopuolella. Näitä ovat ennen muita Paholuoman latvaosan läh- delettoalue (etup. ruutu 16), Mustikkaviidan *Tofieldia*-letto (10) sekä Huhtakorven ojituk- sesta huolimatta vielä pelastettavissa oleva lähteikkö- ja lähdekorpialue kivijatoineen (42, 50), edelleen Kärkiluoman lähistön punakämmekä-rinnesuo (35) ja Maja- ja Kär- kiluomien vielä luonnontilaiset osat rehevine tervaleppä- ym. korpineen. Myös karut ja vähälajiset ajoittain kuivuvat "laksot" ovat luonnonmaisemamme erikoisuuksia. Edellä luetellun kaltaiset pinta-alaltaan vähäiset alueet pitäisi ehdottomasti voida turvata, joko lunastamalla kansallispuistoon tai erillisinä rauhoituksina.

Valtaosa alueesta on tutkittaessa (1978– 81) ollut luonnontilassa, ainakin kasviston osalta, tai luonnontilan muutokset ovat olleet niin tuoreita, että alkuperäinen kasvilajisto on ollut vielä lähes kokonaan nähtävissä. Mutta jo tähänastisten ojitusten ja perkaus-

ten vuoksi tilanne tulee muuttumaan suures-
sa määrin ja nopeasti; erityisesti soille ja suo-
kasveille koituu suuria menetyksiä. Olemme
iloisia siitä, että viime hetkellä saatoimme
tallentaa tätä luontoa edes muistiinpanoina.
Olemme iloisia siitäkin, että osa Lauhanvuo-

ren alueesta on nyt suojeltu kansallispuisto-
na. Mutta olemme syvästi surullisia siksi, että
meidän jälkeemme tulevat eivät enää saa
nähdä Lauhanmaan koko luonnon suuren-
moisuutta.

KIRJALLISUUS

- HÄMET-AHTI, L., JALAS, J. & ULVINEN, T. 1981. Suomen alkuperäiset ja vakiintuneet putkilokasvit. 3 painos. Helsingin yliopiston kasvitieteen laitoksen monisteita 71: 1–112. Helsinki.
- Kansallispuistokomitean mietintö 1977. Komiteanmietintö 1976 (88): 1–199. Iisalmi.
- OINONEN, E. 1967a. Sporal regeneration of bracken (*Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn) in Finland in the light of the dimensions and the age of its clones. Acta For. Fenn. 83 (1): 1–96.
- 1967b. The correlation between the size of Finnish bracken (*Pteridium aquilinum* (L.) Kuhn) clones and certain periods of site history. Acta For. Fenn. 83 (2): 1–51.
- SALO, N. 1936. Ruskea piirtoheinä (*Rhynchospora fusca*) Etelä-Pohjanmaalla. Luonnon Ystävä 40: 28.
- SALOMAA, R. 1982. Erikoinen Lauhanvuori. Suomen Luonto 41: 1, 30–33.
- SUOMINEN, J. 1978. Lähdesara Isojoen Lauhanvuoren lähteikössä (EP). Luonnon Tutkija 82: 50–51.
- & VARKKI, A. 1982. Lauhanvuoren kasvisto, karu mutta kiintoisa. Suomen Luonto 41: 24–28.
- & VARKKI, A. 1983. Luonnontilaisen Lauhan kasvistosta. Teos: J. Kleemola ym. (toim.), Kauhajoen luonnonkirja, ss. 56–63. Jyväskylä.
- & VARKKI, A. 1984. Lauhanvuoren kasvisto. Aineistokansio. Selite ja 310 lajikarttaa. Sijointus: Helsingin yliopiston kasvitieteen laitoksen kirjasto ja Oulun yliopiston kasvimuseo.

SUMMARY

VASCULAR PLANT FLORA OF LAUHANVUORI HILL, W FINLAND

The hill Lauhanvuori, c. 62°N and 22°E, is the highest point in W Finland, rising 230 metres above sea level. The area is barren, consisting of sandstone and granitic bedrock covered by coarse moraine and sand. The woodlands are dominated by pine and *Calluna*. The top of the hill is more fertile, as it was never covered by the ancient Baltic Sea. Many of the ponds dry up in the summer and possess a peculiar oligotrophic flora. Numerous springs and spring brooks are bordered by herb-rich spruce woodlands and swamps. Most of the peatlands are oligotrophic but, owing to the sloping sandy soil, the peat layer is often thin. Several mesotrophic peatland plants occur, some southern, some northern, giving the peatlands a rather northerly character.

Within the study area, 8 by 12 km, 310 species were found (incl. some hybrids and subspecies). Of these, 208 are native to the area, while 102, mainly rare species, are immigrants. The native species can be separated from the immigrants, because the area is largely undisturbed; it contains only five houses and a few fields, all located along the edges.

In addition to being barren and undisturbed, the Lauhanvuori area is characterized by species of springs and spring swamps and of mesotrophic peatlands, including many mosses. Lauhanvuori is the site of one of the southernmost outposts of *Tofieldia pusilla* and of the northernmost occurrences of *Carex paniculata* and *Diphasiastrum complanatum* subsp. *chamaecyparissus*.

Liite. Lauhanvuoren kasvilajisto

Kasvien nimistö ja järjestys on enimmäkseen Hämet-Ahdin ym. (1981) mukainen. Nimen jäljessä oleva numero ilmoittaa, kuinka monesta tutkimusalueen 96:sta 1 km² ruudusta laji on löydetty: n/96. Lajiteksteissä, yleensä sulkeissa, olevat numerot ovat ruutujen numeroita (vrt. kuva 2). Lajin nimen edessä on tähti, milloin laji ei kuulu tutkimusalueen alkuperäislajistoon.

Huperzia selago – 5/96. Yleensä erittäin niukka. Suonlaidassa (19) ja purokorvessa (76). Kulttuurinsuosijana ojikkometsässä (39) ja vanhassa turpeenottokuopassa (47). Kasvoi 1965 Lohiluoman alkulähteikkökuopissa (68), muttei löytynyt 1980.

Lycopodiella inundata – 8. Nevan ja hiekkakankaan laidoilla rimpimäisissä allikoissa pienillä aloilla (85, 93, 94), suonotkon tihkuvesilätäköissä (68). Rinteen pengersuon hiekkapohjaisissa tihkurimmissä jopa runsaana (57, 65; osittain juuri ojitettu, esiintymät kyllä alkuperäisiä). Runsaana vanhassa turpeenottokuopassa (47); kasvoi (A. V.) viereisen Vääräjärven itärannalla 1963, hautautunut rantamökin täytesoran alle. "Pitaalijärven ranta" 1935 N. Salo (H). Oli 1963 runsas Spitaalijärven koillisrannalla (61; A. V.) ja 1965 läheisissä Lohiluoman alkulähteikkö-kuopissa (68; J. S.); kummassakaan paikassa ei kasvanut 1980, vaikka paikat ennallaan (Spitaalijärveä tosin on aikaisemmin laskettu ja jälleen nostettu).

Lycopodium annotinum – 55. Tuorehkoissa, enimmäkseen varjoisissa metsissä, etenkin "puskissa" ja korpimaisilla luomanvarsilla; niukahko. Puuttuu laajalti lähes kokonaan keski- ja kaakkoisosien karulta hiekkakangas- ja suoalueelta. Muutamissa ojitetuissa korvissa ehkä hyötynyt ihmistoiminnasta.

L. clavatum – 34. Melko tasaisesti koko alueella, lähes aina niukka. Karuillakin kankailla, myös "puskissa" ja suonlaitamilla. Hyvin usein ihmistoiminnan selvästi häiritsemillä kohdilla, polkujen, kärryteiden ja kaivantojen vierillä, ojitetuissa metsissä, hiekkakedolla (40); vuoren laella (53) ent. perunamailla melkoisesti.

Diphasiastrum complanatum subsp. *complanatum* – 12. Etenkin varsinaisen Lauhanvuoren alueella, yksittäisiä pienialaisia kasvustoja. Kanervaisten hiekkakankaiden rinteillä, myös metsätörmällä (25) ja kivikkokankaalla (81).

D. complanatum subsp. *chamaecyparissus* – 4. Hiekkakan-
kailla, kuivilla etelärinteillä ja kumpareilla yleensä pieniä kasvustoja. Enemmälti vain harjannekumpareella laesta kaakkoon (54); nähtävästi juuri tästä on K. Alhon ja U.

Laineen näyte 1970 (TUR, H, ym.). Kaikkikin kasvustot lienevät tulkittavissa alalajien *chamaecyparissus* ja *complanatum* välimuodoiksi.

Isoetes lacustris – 1. Säärenjärven soraiselle itärannalle ajautuneena, 1980 niukasti. Näyte jo 1963 (A.V.; H), jolloin runsaampi. Seurassa *Lobelia dortmanna*.

Equisetum fluviatile – 24. Luomanvarsilla, lähdekorvissa, ohutturpeisilla mesotrofisilla nevoilla, joskus suo-
ojissa. Yleensä niukka, runsain Paholuoman lähdeletoilla. Ei järvissä, lammissa eikä "laksoissa".

E. palustre – 8. Vain alueen pohjoisosassa. Majaluoman varren purokorvissa (25, 33), Lähdesojan (17) latvan korvissa ja pikkulähteen äärellä, niukkana Merarämäkällä (1). Erityisen runsas Paholuoman lähdeletoilla.

E. sylvaticum – 54. Alueen yleisin korte, silti harvoin runsas. Rehevänpuoleisissa korvissa, lähdekorvissa, "puskissa" ja luomanvarsimetsissä, useimmiten suppealla alalla. Joskus korpirämeellä ainoana merkinä karun pintakasvillisuuden alleen hautaamasta pikkulähteestä. Puuttuu ylävältä kangasalueelta, lähes kokonaan muiltakin hiekkakangasalueilta ja muualtakin karujen kankaiden ja soiden vallitsemilta alueilta.

E. pratense – 5. Paholuoman latvan korpirinteillä. Niukkana Majaluoman varressa (33) ja Kumpulan luona kuusikossa (96).

E. arvense – 14. Enimmäkseen alueen reunoilla, niukahko. Vain viidessä ruudussa alkuperäisenä luomanvarsien korvissa, Lohiluoman latvalla (68) lähdekorvissa. Talojen pihapiirissä ja pellonojissa, Riitakankaan (81) hiekkakuopassa.

E. arvense x *fluviatile* – 9. Lähdeperäisissä, rehevissä kuusivaltaisissa korvissa. Kasvustot yleensä monien aarien laajuisia, yhtenäishköjä; usein runsas ja yksi korven valtalajeista. Ilmeisen vanhoja itsenäisiä kloonikasvustoja; seurassa tai lähistöllä *E. arvense* vain kahdessa paikassa (26, 89), *E. fluviatile* viidessä (26, 36, 49, 73, 89). Puuttuu alueen itäosasta.

**Botrychium lunaria* – 1. Hautavainion pohjoispuolinen hiekkaperäinen pensoittuva keto (ent. ladon tai muun rakennuksen sija), melko niukkana kahden muun *B.*-lajin seurassa.

**B. lanceolatum* – 1. Hautavainion pohjoispuolinen hiekkaketo, niukka.

**B. multifidum* – 1. Hautavainion pohjoispuolinen hiekkaketo, niukka.

Pteridium aquilinum – 25. Hajallaan eri osissa aluetta. Rehevissä ”puska”-metsissä, lähdekorvissa, hyvinkin määrällä lähdepaikoilla. Lakikalottimetsässä runsas, useassa kohdassa (ks. myös Oinonen 1967 a: 37; 1967 b: 18, 40). Kasvustot usein isoja, yhtenäisiä joskaan ei kovin taajoja; matalahkokasvuinen. Juuri lähteiköille ominainen; puuttuu kankailta ja myös luomanvarsilta. Ei kulttuurinsuosintaa; ruudussa 6 kuitenkin runsastunut tienvarressa.

Athyrium filix-femina – 37. Parhaissa ”puskissa” ja rehevissä lähdekorvissa, kuusikon alla usein runsaitakin mutta suppea-alaisia, selvärajaisia esiintymiä; luomanvarsilla niukkana muuallakin. Painottuu alueen lounais- ja länsiosaan. Ei ojanvarsilla tms. ihmistoiminnan vaikuttamilla paikoilla. Sanaanjalan ohella alueen runsain kookas saniainen.

Thelypteris phegopteris – 19. Paikoittainen, enimmäkseen luomien varsilla alueen reunamilla; yleensä niukka. Lähdekorvissa ja luomanrannoilla, harvoin muualla ”puskissa” tai korpirinteillä.

Dryopteris carthusiana – 50. Tuoreissa metsäkohdissa, ”puskissa”, luomanvarsikorvissa ja lähteiden liepeillä, useimmiten niukkana. Kolmessa jatakivikossa. Joskus niukkana ojitetuilla soilla ja tienojissa, tervahaudassakin. Puuttuu suoalueiden lisäksi lähes kokonaan ylävältä kangasalueelta; ruudussa 45 mäntykankaan siirtolohkareella 1 yksilö.

D. expansa – 10. Melko harvinainen mutta paikoin runsas. Rehevissä korvissa, etenkin lähde- ja luomanvarsikorvissa.

Gymnocarpium dryopteris – 51. Luonteenomainen ”puska”-laji; tuoreissa kangasmetsissä ja varsinkin lähteisissä rehevissä korvissa, myös luomanvarsimetsissä ja soiden liepeillä. Usein runsas, mutta suppeilla aloilla. Puuttuu kokonaan karulta suo- ja kangasalueilta, varsinaiselta Lauhanvuorelta lakea myöten.

Polypodium vulgare – 3. Paholuoman latvalla sammalkiven kupeella (8), Huhtakorvenkivijadan eteläosan kivikossa (42), Aumakiven pohjoispuolella kalliokossa (81). Hyvin niukka.

Picea abies – 92. Yleinen, mutta vain alueen reunoilla runsas, etenkin lännessä ja lounaassa; eniten luomanvarsien tuoreilla mailla. Yhtenäisillä räme- ja neva-alueilla sekä hiekkakankailla niukka ja laajalti täysin puuttuva; pääosin vain ”puskissa” ja lähdekorvissa missä yleensä korkeata ja taajaa mutta suohon tai mäntymetsään jyrkästi rajautuvaa kuusikkoa. Karuhkoillakin suon laitamilla ja kangasnotkoissa siellä täällä pieniä yksittäiskuusia tai puuryhmiä. Vuoren lakikalotilla kohtalaisesti, isojakin kuusia; alempana mäntykangasrinteellä vain harvakseltaan tiheäoksaisia puita ja pitkiä juurehtivista alaoksista nousseita kuusiryhmiä.

Pinus sylvestris – 96. Lauhanvuoren ehdoton valtapuu sekä kankailla että soilla. Hiekkakankailla laajalti puhdasta kanervaista männikköä, joukossa enintään rauduskoivua harvakseltaan. Hyvin vanhoja mäntyjä ja keloja ei ole. Vuoren liepeillä on useita tervahaudanpaikkoja. Uudehkoja hakkuuaukeita on siellä täällä, ja vuosikymmenen takaisen länsimyrskyn juurineen kaatamat männyrungot on kaikki korjattu pois. Ei merkkejä viimeaikaisista kuloista. Tervasrosaa melko runsaasti.

Juniperus communis – 87. Yleinen, puuttuu kuitenkin soilta suoalueilta sekä karuimmilta hiekkakankailla. Kangasnotkoissa, ”puskissa”, rehevissä korvissa ja lähteikköjen liepeillä, toisinaan runsaanpuoleisena (esim. Katajaviidassa, 55). Luonteenomainen myös tuoreenpuoleisissa suonlaitapensaikoissa. Osoittaa alueella rehevää kasvupaikkaa, ei ihmistoimintaa. Aina pensasmainen.

Nuphar pumila – 1. Pääosin rämerantaisessa Säärenjärven koko länsipuoliskon täyttävänä kasvustona. Ei seuralaislajeja.

N. lutea x pumila – 1. Säärenjärven itärannan hietikolla vesirajassa 1963 (A.V.), siis erillään järven länsipuoliskon konnanulpukkakasvustosta. Ei löydetty 1980 eikä 1982; rannalle rakennettu kesämökki.

Caltha palustris – 5. Niukkana lähteiköissä ja lähdepuurojen alkujuoksuilla, yleensä *Cardamine amaran* seurassa. Ei suoranaisesti luomanrantakasvina.

(*) *Ranunculus repens* – 20. Kaikkien viiden talon ympäristössä, pellonreunoilla, kärryteillä ja poluillakin, hiekkakuopissa, tav. niukkana. Niukkana myös Paholuoman-

varren lähdeperäisissä kosteikoissa, Lettoluoman (41, 42) ja Harstiojan (65) korvissa, mutta yleensä vain ojiteilla tai hakatuilla kohdin. Tuskin alueella alkuperäinen missään, ellei ehkä Paholuoman varrella. Puuttuu kangasalueelta ja siihen liittyvistä luonnontilaisista lähteiköistä.

**R. acris* – 18. Yleensä niukkana pihoilla, pientareilla, hylätyillä pelloilla, joskus teillä ja poluilla, tervahaudossa ja hiekkakuopassa. Lähteikössä niukkana polunvarressa (42).

R. flammula – 3. Kolmen kesäksi kuivuvan ”lakso”-lammen muta-soraikkopohjalla, melko runsaana ja selvästi alkuperäisenä. Pystykasvuinen, melko kookas, kaapehkoletinen.

**Aquilegia vulgaris* – 1. Hiekkakuopan rikkaläjällä 1 yksilö.

Betula pendula – 85. Varsinkin alueen keskiosien laajoilla ylävillä mäntykankailla luonteenomainen joskin harvoin kovin runsas puu, toisinaan (etenkin lakikalotilla) kookaskin. Ulottuu rinteitä alas suonlaitakankaille ja ohutturpeisille soillekin. Myös alueen reunamilla, soiden välisillä pikkukankailla, mutta jo hieskoivua niukempaa; puuttuu kokonaan ainakin eräiltä reuna-alueen suovaltaisilta kohdilta (etsitty tuloksetta ruuduista 66, 75 ja 94).

B. pubescens – 91. Vuoren tasaisen soistuneen ympäristön vallitseva koivupuuna, ja Lauhanvuoren alueen reunoilla rauduskoivua runsaampi. Etenkin laen ympäristössä mutta myös Pohjois-Lauhalla taas rauduskoivua selvästi niukempi, vain suonotkoissa ja suonlaidoilla (puuttuminen, etsimisestä huolimatta, merkitty ruuduista 22, 51, 54, 70 ja 71). Muista puuteruuduista (6 kpl) kumpikin koivulaji merkitsemättä, hieskoivua kasvaa varmasti kaikissa, runsaanakin.

B. nana – 92. Rämeiden valtavarpuja, nevoilla selvästi niukempi. Pienilläkin soilla ja suonreunoilla, mutta ei kankailla, harvoin edes suonlaitakankailla tai vesiperäisissä kangasnotkoissa. Ojitetuilla rämeillä ja nevoilla paikoin hyvinkin tiheä ja korkea, muuta lajistoa tukahduttava.

B. nana x pendula – 13. Suonlaidoilla ja suonlaitakankailla yksittäisiä, 1 tai enintään 2 m korkeita pensaita. Ei varmoja havaintoja risteymästä *B. nana x pubescens*.

Alnus glutinosa – 28. Lähteiköissä, lähdekorvissa ja lähdepuurojen varsilla, myös joissakin ”puskissa” ja suonlaiteilla missä ei ole selvää lähteisyyttä. Eniten, myös paljon isoja puita, etelässä Lohi- ja Huhtaluomien varsilla. Runsaana ja isokokoisena myös Lettoluoman ylä- (42) ja Majaluoman keskijuoksulla (26). Muualla vain pikkuesiintymiä, yleensä pensasmaisena. Runsaasta lähteisyydestä huolimatta puuttuu kokonaan Paholuoman varrelta.

A. incana – 80. Lähes koko alueella, puuttuu vain yhtenäisiltä suoalueilta ja Pohjois-Lauhan tasaisilta kankailta. Ihmistoiminnasta riippumaton; puolivaatelia, harvoin runsas. Eniten rehevissä ”puska”-metsissä (myös vuoren laella), lähteikköpaikoilla ja puronvarsilla, isoja pensaita tai pieniä puita. Matalahkoja, usein selvärajaisia pensaikkoja karujenkin kankaiden notkokohtaisa. Usein pitkin suonlaitakankaita, mutta vain harvakseltaan, tav. pensasmaisena.

A. glutinosa x incana – 7. Korvissa, tuoreissa ”puska”-metsissä ja suonlaiteilla. Niukka, yksi tai muutamia pensaita ja pieniä puita. Kolmessa paikassa (12, 13, 63) ilman tervalepän seuraa.

**Urtica dioica* – 4. Kahden kämpän vieressä (12, 91), niukkana tervahaudassa (27) ja Harstiojan varren tuoreen korven hakkuuaukealla (65). Ei pihoilla.

Ribes nigrum – 2. Lettoluoman mässä latvalähteikössä muutamien m² pensasto (50). Salomaan talon vieressä puronvarressa niukkana, nähtävästi viljelykarkulainen (25).

Chrysosplenium alternifolium – 2. Lettoluoman latvalähteiköissä kahdessa paikassa. Huhtakorvenkivijadan eteläpuolisen runsasvetisen lähdepuuron varrella melko runsaasti (50, seurassa aaltolehväsammal *Plagiomnium undulatum*); tästä 400 m WNW vähävetisessä varjoisessa kuusikorpilähteikössä kohtalaisesti (42). Ilmeisesti lähdepuorosta (50) näyte: ”Storå, Lauhavuori, vid källa” 1971 O. Storsved (H).

Filipendula ulmaria – 14. Paikoittainen, alueen reunaosissa. Runsaat Paholuoman lähdeletoilla ja -korvissa, melko runsas myös Lettoluoman lähteikössä (42, 50) ja Riitakankaan alisessa lähdekorvessa (73, 81). Lisäksi vain Kärkiluoman varrella, niukkana Pankkapuskanlakson ”puskan” (12) lähdekorvessa. Ruuduissa 40 ja 96 tulokkaana pelloilla.

Rubus chamaemorus – 89. Yleinen, usein runsas rämeillä, keitailla, nevamättäillä ja luomanvarsien kuusikorvissa. Vähäisilläkin soilla, myös vuoren rinteiden notkokohtais-

sa; puuttuu vain puhtailla kangasalueilta, etsitty tuloksetta myös ruudusta 88. Parhaat valokisuat ojitettu.

R. arcticus – 14. Vain alueen reunoilla, yleensä niukkana. Etenkin luomanvarsien tuoreissa metsiköissä ja pikkusoistumilla. Myös kulttuuripaikoilla: ent. talon pihapensaikossa (47) ja tienojassa (88).

R. saxatilis – 55. Tuoreissa metsäkohdissa, mutta runsaanpuoleinen vain ”puskissa”, rehevien lähdekorpien kuivemmissa osissa ja luomanvarsilla. Karulla hiekkakangasalueella hyvin paikoittainen, yleensä pieniä kasvustoja ”puskissa” ja melko karuissakin notkelmissa sekä ”laksojen” liepeillä.

R. idaeus – 18. Aika harvinainen, paikoittainen ja tav. niukka. Etenkin luomien lähistöllä korpimaisissa tuoreissa metsissä; runsain Lettoluoman latvalla (42, 50) lähdekorvissa ja lehtorinteellä. Usein kulttuurinsuosijana, mm. Aumakiven korvessa etup. tienvarressa (81), ja ainakin viidessä ruudussa tulokas: tervahaudassa (27, 57), tienvarressa (43, 96) ja vajanseinustalla (47).

Rosa majalis – 3. Mustikkaviidan kalliokieliharjanteella niukkana (10; A.V. 1974). Spitaalijärvestä ½ km koilliseen mäntykankaan pienen ”lakson” reunapensaikossa niukkana (61). Kivilakson itälaidan pensaikossa pienialainen harva kasvusto (79).

Geum rivale – 5. Paholuoman varren lähdeletoilla niukkana. Mahdollisesti alkuperäisenä puronvarressa (25), niukkana pellolla (56).

Potentilla palustris – 38. Yleinen, paikoin runsaskin luomanvarsilla, vähäisistä latvapuroista alkaen, märissä luomanvarskorvissa, lähteiköissäkin puolittain vedessä. Harvoin muualla, pikkulähteiköissä ja ”puskissa”. Puuttuu järvistä, lammista ja suolampareista, ruudun 81 kuivattuja pikkulampia lukuunottamatta.

**P. norvegica* – 1. Kytöharjun talon luona tienreunassa hyvin niukkana.

P. erecta – 80. Yleinen mutta tav. niukahko; puuttuu vain puhtaista kangas- ja eräistä suoruuuista. Suonlaidoilla, usein karuillakin, siniheinän seurassa harvakseltaan. Runsaampi soiden rehevämällä tihkuvesilaiteilla, lähdekorvissa ja ”puskissa”, lettomaisilla soilla; erityisen runsas Paholuoman lähdeletoilla.

**Fragaria vesca* – 1. Tervahaudan kupeella polunvarsimetsässä hyvin niukkana.

**Alchemilla monticola* – 2. Kahdessa pihassa niukkana.

**A. subcrenata* – 1. Lauhakankaan pihalla niukkana.

Sorbus aucuparia – 90. Yleinen, mutta usein kitulias, usein myös hirvien syömä. Vain ”puska”-metsissä ja lähdekorpien liepeillä runsaampana ja myös puumaisena. Esiintymiseltään muistuttaa katajaa.

**Amelanchier spicata* – 1. Vääräjärven ent. talon pihalla pensas sekä siementaimia.

Prunus padus – 10. Hyvin paikoittainen ja niukka. Luomien ja pikkupurojen varsilla (27, 32, 33, 76) ja lähikorvissa (82, 90), polunvieruslehdossa (57) ja (niin ikään niukkana) Tuomipuskassa (78). Alkuaan istutettuna Kumpulan pihanreunassa (96), ehkä karkulainen myös puronvarressa Salomaan talon vieressä (25).

**Vicia cracca* – 7. Niukkana pellonpientareilla ja pihoilta, hiekkakuopan rikkaläjällä (81).

**Lathyrus pratensis* – 2. Tervahaudan partaalla (27) ja tienvarressa (96), kohtalaisia kasvustoja.

**Trifolium repens* – 20. Kaikkien viiden talon pihapiirissä kohtalaisesti. Myös pellonreunoilla ja -pientareilla, niukkana kärryillä, kolmen kämpän pihalla, hiekkakuopissa ja tervahaudoissa, laella hyvin niukkana.

**T. hybridum* – 3. Pellonreunoilla niukahkona. Ei tavattu piholla.

**T. spadicum* – 1. Salomaan itäpuolella pellonreunapientareilla niukkana.

**T. pratense* – 9. Piholla ja pelloilla yleensä niukkana, tervahaudan partaalla (27).

Drosera rotundifolia – 78. Yleinen soilla, nevojen ja keitaiden lisäksi myös rämeillä ja pikkusoistumilla, joskus kausimärissä painanteissa ja hiekkakuopissakin.

D. anglica – 54. Yleinen isojen märkien nevojen ja keidaskuljujen laji. Pikkusoillakin rimpimäisillä kohdilla ja laitamien tihkupinnoilla. Ei lähteiköissä.

D. anglica x rotundifolia – 3. Kolmasti muistiinmerkitty: niukkana suonreunan tihkupinnalla (65), valuvesirimmissä (68) ja mesotrofisella nevalta (85).

Epilobium angustifolium – 89. Yleinen, mutta useimmiten niukka. Monesti ilmeisen luonnonvarainen, niukkana ja kukkimattomana, ”puskissa”, muuallakin tuoreissa metsissä, joskus kankaillakin ja jatakivikoissa, samoin lähteiköissä. Lisäksi usein asutuilla paikoilla, ojitetuilla

ja kuivahtaneilla nevoilla (alueen runsaimmat esiintymät), hakkuuaukeilla (yleensä niukka) ja hiekkakuopissa; myös tienvarsilla lukuunottamatta hiekkakangasalueelta.

**E. montanum* – 1. Paholuoman latvalla koivua kasvavalla ent. niittysaralla 1 hento yksilö.

**E. collinum* – 1. Riitakankaan hiekkakuopassa hyvin niukkana.

E. palustre – 39. Jokseenkin jokaisessa lähteessä ja lähteikössä, vähäisissäkin, märällä hetteellä ja lähdepurojen partaalla. Ainakin aluksi säilyy kuivatuissakin lähteissä ja lähdepuroissa. Siirtyy vain harvoin suo-ojiin. Riitakankaan märässä hiekkakuopassa runsaana (81), joskus pellonojissa.

**E. adenocaulon* – 4. Riitakankaan hiekkakuopissa (81) runsaana pohjaveden purkautumiskohdilla ja näiden alapuolella märällä hiekkalla. Mustakeitaan Loukaskorvessa (95) lähdevetisen suo-ojan ruohottuncella pohjalla n. 5 m matkalla. Muualla vain yksittäisiä kasveja kuivatusta korvessa ja traktoriuralla.

**E. rubescens (ciliatum)* – 1. Salomaan navetantauksella 3 yksilöä.

Hippuris vulgaris – 3. Lohiluoman vuolaassa lähdepurossa nevakorpisuusudella muutamien satojen metrien matkalla runsaana, pääosin upoksissa isoina huojuvina kasvustoina; alempana korpisuusudella pieni erilliskasvusto. Paholuomassa hyvin niukkana.

Oxalis acetosella – 23. Lehtomaisissa ”puska”-metsissä, rehevissä lähdekorvissa ja puronvarsimetsissä. Runsaatkin kasvustot paikallisia, rajoittuneita korven parhaaseen kohtaan. Pääosin Lohi- ja Huhtaluoman sekä Lettoluoman ja Kärkiluoman alueilla. Puuttuu vuoren laelta ja alueen itäpuolikostakin melkein. Seuralaisena usein sudenmarja.

Geranium sylvaticum – 26. Melko vaateliias, jyrkän paikoittainen ja oikukaskin. Lehtomaisissa ”puskissa” (myös vuoren laella) ja lähdekorpien reunaosissa (myös Paholuoman lähdeletoilla) jopa runsaanlainen, mutta puuttuu kokonaan ympäristöstä. Hyvin harvoin luomanvarsien kovillakaan mailla; puuttuu kokonaan Lohi- ja Huhtaluomien alueelta lähteiköt mukaanlukien. Puuttuu monesta rehevästä metsäkohdasta muualtakin. Hyvin usein kielon seurassa. Ei ihmistoiminnan levittämänä. Lähes aina sinipunakukkainen (ruuduista 27 ja 57 tavattu myös vaaleakukkainen).

G. robertianum – 1. Huhtakorvenkivijadan eteläpään kivikossa lähdekorven yläpuolisen lehtorinteen päällä niukkana. Seurassa *Moehringia trinervia*.

Frangula alnus – 59. Yleisehkö; ”puskissa”, korvissa ja luomanvarsilla paikoin jopa runsaana, niukkana lähteiköissäkin. Pikkukasvustoja myös tuoreilla suonlaidoilla, ”laksojen” reunustoilla ja lampien rannoilla. Puuttuu kankailta ja karuilta suoalueilta. Paholuoman varrelta ainoa havainto 1963 (16; A. V.). Esiintyminen samantapaista kuin katajalla. Yleensä matala ja vähäinen.

Cornus suecica – 17. Varsin tavanomaisilla karuhkoilla paikoilla mutta oikullisesti. Korvissa, ”puskien” liepeillä, purojen varsilla ja kivikkokankaallakin (89). Yleensä niukka, aina pienialainen.

**Anthriscus sylvestris* – 10. Piholla niukahkona. Tienvierillä, hiekkakedolla (40) ja kämppien piholla (12), niukkana ja kituvana; hiekkakuopan rikkaläjällä (81).

**Pimpinella saxifraga* – 1. Hautavainiolla peltotien penkereellä muutamia yksilöitä. Seurassa *Dianthus deltoides*.

**Aegopodium podagraria* – 1. Kumpulan pihalla marjapensaiden joukossa.

**Carum carvi* – 1. Salomaan pihalla niukkana.

Angelica sylvestris – 31. Paikoittainen, parhaissa ”puskissa” ja lähteisissä lehtokorvissa, myös laen pohjoisrinteen tuoreissa metsissä. Yleisehkö vain lännessä ja lounaassa. Useimmiten niukka, kukkivia yksilöitä hyvin vähän tai ei lainkaan. Alueen itäreunalla myös pihalla (56) ja pellolla (96).

Peucedanum palustre – 4. Alueen länsiosassa hyvin niukkana nevaojanteissa, luomanvarressa yms.

**Hypericum maculatum* – 1. Tervahaudan kupeella muutamia, varjostuksen takia niukasti kukkivia yksilöitä.

Viola riviniana – 10. Tuoreissa ”puska”-metsissä ja lähdekorvissa, enimmäkseen alueen länsilaidalla. Yleensä niukka, runsain esiintymä lakikalottimetsässä (53, 54).

V. canina subsp. *montana* – 24. ”Puska”-metsien liepeillä ja melko karuissakin metsänotkoissa avoimehkoilla ruohikkopälvillä, joskus suonlaitametsissä. Melkein aina niukka. Ei lähteiköissä, korvissa, luomanvarsilla tms. kosteilla paikoilla. Puuttuu myös yläväältä kangasalueelta ja koillisesta Paholuoman seudusta. Joskus ihmistoiminnan levittämänä: tervahaudassa (27), poluilla (56, 96) ja hiekkakuopassa (90).

V. palustris – 39. Luomanvarsilla ja luomanvarsikorvissa, myös lähdekorvissa, melko runsaanakin. Vain harvoin muualla, mm. kahdella Navettakankaan mesotrofisella suolla (10, 11). Lisäksi ihmistoiminnan piirissä alueen itäosassa, etenkin ojissa.

**V. arvensis* – 7. Pelloilla ja piholla, myös ent. talonsijalla (47). Yleensä niukka.

V. canina subsp. *montana* x *riviniiana* – 4. Niukkana tuoreenpuoleisissa metsäntokelmassa ja ”puska”-lehdossa. Vain paikalla 89 molemmat kantajalajit, aho-orvokki 18:ssa ja metsäorvokki 42:ssa.

**Erysimum cheiranthoides* subsp. *cheiranthoides* – 8. Kaikkien viiden talon pihapiirissä, ent. talonsijalla (47) ja kahdella pellolla. Yleensä niukka.

**Barbarea stricta* – 1. Kumpulan hylätyllä suopellolla niukkana.

**Rorippa palustris* – 3. Laidunojassa (32), hiekkakuopassa (81) ja ojassa (96), aina niukkana.

Cardamine amara – 13. Lähteiköissä ja lähdepurojen varsilla hetesammalikkolla ja osaksi vedessä, usein runsaanlaisena. Lohiluoman alkujuoksulla (etenkin 75) erityisen runsas, myös selvästi uposkasvina virtaavassa vedessä. Yleensä puuttuu vähäisistä lähteiköistä ja niistä alkavien purojen varsilta. Lettoluoman lähteestä (50) S. Vuokon näyte jo 1972 (H).

**Capsella bursa-pastoris* – 7. Kaikkien viiden talon pihalla, ent. talonsijalla (47) ja pellolla (48). Aina niukka.

**Thlaspi arvense* – 1. Kumpulan pihalla hyvin niukkana.

Salix pentandra – 6. Paholuoman lähdelettoalueella (16, 24), Lettoluoman latvalähteikössä (50) ja mesotrofisella pikkunevalla (49), aina niukkana. Hiekkakuopassa taimi (73) ja niukkana talon lähellä (96).

S. phyllicifolia – 46. Keskittyy luomien varsisiin, mutta enimmäkseen vain Maja- ja Paholuomien varsilla. Usein lähteiköissä ja lähdekorvissa, mutta yleensä niukkana. Harvoin suonlaidoilla, hyvin niukkana. Ei ”laksoissa” eikä kangasnotkoissa. Usein ihmistoiminnan piirissä: hiekkakuopissa (3, 12, 73, 79, 81), talojen ja peltojen luona ojissa ym.

S. myrsinifolia – 1. Spitaalijärven lähellä kuivalla mäntykankaalla 1 m korkuinen pensas. Arvattavasti tilapäinen, kuitenkin ihmistoiminnasta riippumaton.

S. cinerea – 18. Enimmäkseen luomanvarsilla, tiheimät viidat Majaluoman märissä korvissa (26, 27). Myös lähdekorvissa, joskus niukkana ”puska”-metsissä. Puuttuu Paholuoman varresta. Usein hirvien syömä.

S. aurita – 93. Yleinen, jokseenkin kaikissa vähänkin tuoreperäisissä suonlaidoissa, metsäkosteikoissa ja kangasnotkoissa, luomanvarsilla ja lievänkin lähteisyyden osoittajana. Hirvet pitävät pensaas matalina.

S. caprea – 45. Luonteenomainen lähteikkökasvi; etenkin suurimmissa, rehevissä lähdekorvissa (13, 37, 42, 50, 68, 84) isoja ja vanhoja puita (rungoilla toisinaan keuhkajakälä *Lobaria pulmonaria*). Niukempänä, joskus kyllä kookkaanakin, myös heikosti lähteisissä ”puska”-metsissä ja korvissa sekä luomanvarsilla, yksittäisiä pikkupensaita ja vesoja paikoin suonlaidoilla; usein hirvien murjomana. Puuttuu nevoilta, rämeiltä ja hiekkakankailta, lakimetsäissäkin hyvin niukka. Joskus ihmistoiminnan piirissä: talojen lähellä, tienreunassa (8, 11), tervahauoissa (35, 43) ja hiekkakuopassa (79).

S. myrtilloides – 15. Etup. alueen reunoilla harvakseltaan. Pitkin Paholuoman varsta lähdeperäisillä lettomaisilla soilla. Runsain kuitenkin lounaassa mesotrofisella Kallionevalla (89, juuri ojitettu) ja lähisoilla. Muualla vain niukkoja hajaesiintymiä rehevänpuoleisilla suonlaidoilla.

S. repens – 88. Yleinen ja melko runsas. Karujenkin suonlaitojen luonteenomaisia lajeja, kangasnotkojen pikkusoistumillakin, ”laksoissa” ja lampien rannoilla. Puuttuu kuivilta kankailta ja toisaalta rehevistä metsistä ja lähteikköjen ydinosaista. Aina matala, varpumainen; lehtien koko, muoto ja karvaisuus vaihtelevat suuresti.

S. lapponum – 13. Pääosin lounaassa, aina niukka. Ohutturpeisilla vähäpuustoisilla ”lakso”- ym. soilla ja rämeenukeamilla harvakseltaan ja tav. pienikasvuisena. Pohjoisessa vain Paholuoman latvalla puronvarren rämepeensaikossa (8) ja Navettakankaan pikkulammen rannalla (11), kaakossa hylätyn suopellon reunapensaikossa (96).

S. aurita x *myrtilloides* – 9. Suonlaidoilla, mesotrofisilla nevoilla ja lähdeperäisissä korvissa. Niukka, enintään muutamien m² kasvustoja. Juolukkapajun seurassa vain Paholuoman latvalla (8) ja Kallionevalla (89).

Populus tremula – 91. Koko alueella, mutta puuna vain rehevissä ”puskissa”, lähde- ja luomanvarsikorvissa ja valuvetisissä suonlaitarinne metsissä, enimmäkseen alueen länsiosassa; isoja puita myös lakikalottimetsässä. Hiekkakankailta ja suonlaitametsissä varpumaisia, ma-

alia ja harvoja vesakasvustoja siellä täällä, hyvinkin karuilla paikoilla.

Daphne mezereum – 2. Alueen länsirajalla Kirkkonevan kohdalla pienellä alalla rehevässä, lähteikköisessä rintealuskorvessa, yht. n. 30 pensasta.

Calluna vulgaris – 93. (96 ?). Männyn ohella Lauhanvuoren valtalaji. Kangasmetsissä laajalti täysin vallitseva. Vain tuoreimmilla kankailta niukka tai puuttuva, toisaalta harvenee myös kuivimmilla sianpuolukan luonnehtimilla paisterinteillä. Runsa myös rämevarpuna. Kolmesta ruudusta unohtunut merkitä muistiin.

Ledum palustre – 90. Yleinen mutta ei kaikkein runsaimpia suovarpuja. Vallitsevana vain joillakuilla rämeillä yhdessä vaivaiskoivun kanssa. Vähäisilläkin kangasnotkojen soilla ja suonreunoilla, mutta ei kankailta.

Arctostaphylos uva-ursi – 76. Yleinen, joskus runsaanlainenkin kuivilla hiekkakankailta, etenkin harvamännikköisillä loivilla etelärinteillä; tasakankailta niukka. Myös kivien ja kallioiden kupeilla ja päällä. Ei kulttuurin suositua. Puuttuu ruuduista, alueen reunamilla, jotka pääosin suota tai tuoreehkoa metsää.

Andromeda polifolia – 88. Yleinen rämevarpu; runsain nevamaisilla, märänpuoleisilla soilla. Myös pikkusoistumilla. Puuttuu vain täysin suottomista kangasruuduista laen ympäristössä.

Vaccinium oxycoccus – 86. Yleinen, mutta runsaita esiintymiä vähän. Nevoilla ja rämeillä, karuilla ja mesotrofisilla, myös pienillä kangasnotkosoilla. Varsin tasaisesti ja puuttuu lähinnä vain puhtailta kangasalueilta.

V. microcarpum – 66. Yleinen ja melko runsas rämeillä ja rahkanevoilla. Myös soiden laitaosissa ja pikkusoillakin. Kaihtaa mesotrofisia, lähteisiä ja kaikenlaisia märkiä soita, puuttuu siksi usein luomanvarsilta sekä mm. lounaasta.

V. vitis-idaea – 96. Yleinen ja tav. runsas kankailta, karuissa korvissa ja soiden reunaosissa. Joka ruudussa, niukanlainen vain laajoilla sualueilla. Myös lakiseudulla ja muilla karuimmilla kangasalueilla jää runsaan kanervikon alla niukahkoksi; lakikalotilla mustikkaa niukempi.

V. uliginosum – 91. Yleinen, puuttuu vain viidestä lakiseudun kangasruudusta. Harvoin kuitenkaan runsas, yleensä vain paikoitellen rämeillä, nevoilla ja notkosoistumilla. Puuttuu usein suonlaidoiltakin kokonaan. Ei

kasva kankailta. Esiintyminen samantapaista kuin suopursulla.

V. myrtillus – 96. Yleinen ja runsas tuoreenpuoleisilla kankailta ja korvissa. Karuilla yläviltä hiekkakankailta kuitenkin puuttuu laajalti. Silti laikuittain pohjoisrinteillä ja notkokohdissa, eikä täysin puutu yhdestäkään kangas- eikä suoruudustakaan. Lakikalottimetsässä runsas.

Pyrola minor – 31. Luomanvarsimetsissä, korvissa, lähteikköjen liepeillä, ”puskissa” ja suonlaitametsissä; kosteakkoilla muttei välttämättä rehevillä paikoilla. Yleensä niukka, runsain Paholuoman lähdelettojen alueella.

P. media – 9. ”Puskien”, joskus myös lampien ja soiden lievekankailta, aina niukka ja usein kukkimaton. Puuttuu karuilla kankailta, alueen itäpuoliskosta kokonaan.

P. rotundifolia – 8. Eniten Paholuoman varressa mm. lähdeletoilla. Niukkana puronvarsimetsissä (25, 34), kivijadan alisella lehtorinteellä (42) ja korvissa (96).

P. cf. minor x *rotundifolia* – 1. Loukaskorven kuusikorvessa hyvin niukkana.

Orthilia secunda – 46. Tuoreenpuoleisissa metsissä, luomanvarsilla, korvissa ja ”puskissa”, yleensä kuusikoissa. Useimmiten niukka. Puuttuu hiekkakankailta, vuoren laella hyvin niukka.

Moneses uniflora – 11. Useimmiten lähdekorvissa, lähteikköjen reunamilla ja puronvarsilla. Kerran ent. muurahaispesässä (25) ja metsäpolun varressa (57). Aina niukka.

Monotropa hypopitys – 14. Hiekkaisilla mäntykankailta, ruudussa 89 kivikkosella. Keskittyy vuoren pohjoispuoliskon rinteille ja läheisille suonväläkankaille. Tav. vain yksi tai muutamia versoryhmiä. Vuosittaisvaihtelu: 1978 paljon versoja, 1979 vain edellisvuotisista; satekesän 1981 jälkeen kankailta 1982 monin paikoin edellisvuoden varsia.

Empetrum nigrum subsp. *nigrum* – 95. Koko alueella yleinen ja melko runsas, sekä kankailta että isoilla ja pienillä soilla. Varsinaisen Lauhanvuoren karuimmilla kanervavaltaisilla rinnekankailta niukahko, laella taas niukka ilmeisesti rehevyyden takia.

E. nigrum subsp. *hermaphroditum* – 1. Vuoren laella Kauhajoen puolella tornin juurella kankaalla 1965 (J. S.; H). Ei löytynyt 1982, ehkä tuhoutunut tallatun alueen laajennuttua. Etsiskelystä huolimatta ei tavattu kertaakaan vuoren rinteillä eikä ympäristössä.

Lysimachia thyrsoflora – 14. Alueen laidoilla useimpien luomien varsilla, ei yleensä aivan latvoilla eikä koskaan lähteiköissä. Runsaain lännessä ja lounaassa.

Trientalis europaea – 84. Tuoreenpuoleisissa metsissä koko alueella, runsain ”puskissa” (myös laella), lähdekorvissa ja luomanvarsilla. Karuilla kankailla ensimmäisiä rehevyyttä osoittavia ruohoja (oravanmarjan ohella), niukkana ja kituvana pikkunotkoissa ja karuillakin suonlaidoilla.

Moehringia trinervia – 1. Huhtakorvenkivijadan kivikon eteläpäässä lehtorinteen yläpuolella niukkana.

Stellaria nemorum – 1. Lettoluoman latvalähteikön eteläosa, yhdessä lähteensilmäkkeessä niukkana 1980. Lähdekorven ojituksen takia lähde oli kuivunut eikä kasvia enää löydetty 1981. Harvinaisuus yllättävää; Kauhajoella lähes jokaisessa isossa lähteessä.

**S. media* – 10. Kaikkien viiden talon pihalla sekä pelloilla, usein kohtalaisesti. Niukkana kämpän pihalla (12).

**S. graminea* – 22. Kaikkien viiden talon ympäristössä, pelloilla, joskus teiden ja polkujen varsilla, kämppien pihalla, tervahaudoissa, hiekkakuopassa sekä lakimetsän ent. perunamaansijalla. Yleensä niukka.

S. longifolia – 4. Paholuoman länsipuolen ison lähteen äärellä (16) ja alempana luomanvarressa (32), Harstiojan alajuoksun tuoreessa korvessa (65), ojitetussa ruohoisessa korvessa (82). Aina niukka.

**Cerastium fontanum* subsp. *vulgare* – 21. Kaikkien viiden talon pihalla, pelloilla; niukkana kämppien luona, poluilla ja kärryillä, hiekkakuopissa, tervahaudassa ja pinonpaikalla. Puuttuu lakitasannetta lukuunottamatta hiekkakangasalueen teiltä.

**Sagina procumbens* – 7. Kahdella pihalla, kahdella pelloilla, polulla ja Riitakankaan (73, 81) hiekkakuopissa. Yleensä niukka.

**Spergula arvensis* – 13. Kaikkien viiden talon ympäristössä ja pelloilla, usein runsaana. Harvoin kärryillä ja poluilla, niukkana.

S. morisonii – 1. Eteläisempien Aumakallioiden ehällä laakealla metsäkalliolla kohtalaisesti.

Lychnis flos-cuculi – 7. Lähdehetteiköillä ja lähdekorvissa, vain siellä täällä eri osissa aluetta, isoimpiin lähte-

köihin keskittyen. Paikoin niukka, paikoin runsaahko. Ei kulttuurinsuosintaa.

**Silene dioica* – 1. Salomaan talon vieressä pellolla niukkana.

**Dianthus deltoides* – 1. Hautavainiolla peltotien penkelellä niukkana.

Montia fontana – 4. Lähdehetteillä ja lähdepurojen samalla. Paholuoman (16) länsipuolen isossa lähteessä runsas mutta itäpuolen lettolähteessä niukka. Lettoluoman latvalähteissä ja lähdepuron yläosassa runsaana; ruudun 50 lähdepurosta S. Vuokon näyte jo 1972 (H).

**Chenopodium suecicum* – 9. Pihalla, pelloilla ja ent. talonsijalla, kerran niukkana tienvarressa. *C. album* näyttää alueelta puuttuvan.

**Polygonum aviculare* – 9. Kaikkien viiden talon pihalla (myös navetantauksella ja rikkakasalla), niukkana myös teillä ja vuoren laella. Muutamat havainnot voivat tarkoittaa myös *P. arenastrum*.

**P. arenastrum* – 7. Kaikkien viiden talon pihalla, tiellä ent. talonsijalla (47), niukkana tien ja polun risteyksessä (66).

**P. lapathifolium* – 8. Kaikkien viiden talon pihalla tai lähipelloilla, ent. talonsijalla; niukkana. Kivilakson (79) kesäksi kuivuneen lammen mutapohjalla joukko taimia 25. 7. 1978; ei löydetty 1982 (vrt. *Gnaphalium uliginosum*).

P. viviparum – 14. Paholuoman varren lähdeletoilla monessa paikassa. Muualla vain niukkana ihmistoiminnan piirissä, pihapientareilla, lounaassa kärryillä ja varjoisella korpipolulla.

**Fallopia convolvulus* – 3. Lauhakankaan pihalla sekä lähistöllä pelloilla ja ent. talonsijalla.

**Rumex acetosella* – 55. Yleisimpiä kulttuurikasvupaikojen lajeja. Isojakin kasvustoja pihalla, pientareilla, tienvarsilla ja poluilla; myös hiekkakuopissa ja ojitetuilla soilla. Hiekkakangasalueella niukka, tienreunoilla ja kämppien pihalla.

R. acetosa – 26. Alkuperäinen Paholuoman lähdeletoilla (ainakin 16), ilmeisesti alkuperäinen myös pienessä Pohjois-Lauhan lähdehetteikössä (28). Lettoluoman latvalähteikössä (50) vain polulla, ja puuttuu mm. Lohi- ja Huhtaluomien isoista luonnontilaisista lähteiköistä. Pihalla ja pientareilla niukkana, yksin yksilöin ojitetuilla soilla, tien- ja polunvarsilla sekä hiekkakuopassa.

**R. longifolius* – 11. Kaikkien viiden talon pihalla, ent. talonsijalla, pelloilla, kerran hiekkakuopassa. Yleensä niukka.

Menyanthes trifoliata – 40. Yleishkö mutta tav. niukka ja paikallinen. Runsaat muutamilla mesotrofisilla nevoilla (49, 89, 94), niukempina soiden rimmillä ja valuvesinotkelmissa, lampien suorannoilla, muutamilla lähdesoilla ja korvissa.

Galium uliginosum – 13. Selvästi runsain ja täysin alkuperäinen Paholuoman lähdeletoilla; tavallaan korvaa täällä *G. palustren*. *G. uliginosum* vuorostaan puuttuu Isojoen lähteiköiltä ja luomanvarsilta; kasvaa kuitenkin niukkana yhdellä Lettoluoman lähteellä (42) ja lisäksi muutamissa korvissa ja luomanvarsissa. Ainakin ruuduissa 25, 40 ja 96 tulokkaana, mahdollisesti myös 33 ja 56.

G. palustre – 20. Levinneisyys ja runsaus oikullinen. Selvästi runsain Lohi- ja Huhtaluomien lähteiköissä sekä pitkin luomia, märillä hetepinnoilla ja usein lähes vesikasvina. Selvänä lähdekasvina myös Lettoluoman lähteikössä (42, 50). Joskus muuallakin pikkulähteiköissä tai korvissa (47, 49, 65, 89); paikoitellen Kärkiluoman varrella. Paholuoman varrella aivan paikoittainen ja puuttuu tällä suunnalla lähdepaikoilta kokonaan. Mahdollisesti tulokkaana ojassa (96).

**G. spurium* – 1. Lauhakankaan talon kasvimaalla niukkana.

Linnaea borealis – 40. Tuoreissa kangasmetsissä, kernaasti kuusen seurassa, ”puskissa” ja lähde- ym. korprien liepeillä. Metsätähteä ja oravanmarjaa selvästi vaateliampi. Yleensä niukka ja paikallinen, runsaampi vasta alueen laidoilla luomanvarsilla. Puuttuu lähes kokonaan varsinaiselta Lauhanvuorelta (laellakin niukka) sekä itä- ja kaakkoisosan karulta suo- ja kangasalueelta.

Valeriana sambucifolia – 11. Lähteiköissä ja luomanvarsilla, niukanlainen. Eniten Paholuoman varrella ja lähdeletoilla, muualla Kärkiluoman varrella (33, 34), melko runsaana Lettoluoman latvalähteiköissä (50), niukkana Harstiojan tuoreessa korvessa (65) ja Riitakankaan alapuolisessa lähdekorvessa (81). Hyvin niukkana pello- ojassa (40) ja polulla (41).

Succisa pratensis – 54. Melko yleinen joskin harvalukuisen hiekkapohjaisilla suonlaidoilla, ohutturpeisissa metsänotkoissa ja ”lakson”-reunoilla, seurassa *Molinia caerulea*, *Potentilla erecta* ja *Salix repens*, lähellä joskus *Carex panicea*. Toisinaan myös tuoreissa korpi- ja ”puska”-metsissä, eräissä runsaanlaisena. Ei lähteiköissä eikä

yleensä luomanvarsilla. Alueen itälaidalla myös asutuksen piirissä pientareilla ja poluilla, myös vuoren laella polunvarressa. Lauhanvuoren luonnehtijalajeja, täysin alkuperäinen; yleisen esiintymisen saareke lajin alueen pohjoislaidalla. Kasvaa, toisin kuin etelämpänä (savikolaji), hiekkamaalla, kausimärillä ja jopa vedenvaivaimilla mutta kuitenkin soistumattomilla paikoilla.

**Myosotis arvensis* – 4. Kolmen talon pihalla ja pihapelloilla, ent. talonsijalla (47). Niukka.

M. scorpioides – 1. Paholuoman varren pensaikkoisessa lähdehetteikössä niukhkona.

(**Scrophularia nodosa* – 1. Matalalla, viettävällä soiden välisellä kannasharjanteella ruohoisissa aukkopaikoissa n. 300 m matkalla. Kenties alkuperäinen, mutta levinnyt läheiselle tervahaudalle, puupinonsijalle ja kärryilekin.

**Linaria vulgaris* – 3. Kahden talon pihalla sekä (47) ent. talon pihakedolla. Hieman levittäytynyt koristekasvijäänne.

**Veronica serpyllifolia* – 6. Viljellyillä ja hylätyillä pelloilla niukkana.

**V. officinalis* – 21. Enimmäkseen alueen laidoilla talojen lähistöllä, pelloreunoilla, kärryillä, poluilla, hiekkakuopissa ja tervahaudoissa. Laidunnusjänteestä etäisissäkin metsäkohdissa (65, 79, 89), lähteiköiden liepeellä (50), myös lakimetsän perunamaansijalla (53). Melkein aina niukka.

**V. chamaedrys* – 8. Hiekkakedolla (40), ent. talonsijalla (47), lakimetsän perunamaansijalla (53), pihalla (56), tervahaudan vieressä (57), kärryillä (90), kämpän luona (91) ja pelloilla (96). Yleensä aivan niukka.

**V. scutellata* – 3. Syvän pelto-ojan pohjalla (32) ja Riitakankaan hiekkakuoppalätkäköissä (73, 81).

Melampyrum sylvaticum – 35. Vaatelias, esiintymät pienialaisia. Enimmäkseen ”puskissa” ja rehevissä lähdekorvissa kuusikon varjossa, paikoin luomanvarsimetsissä. Puuttuu lähes täysin sekä hiekkakangas- että suoalueilta; vuoren laellakin varsin niukka.

M. pratense – 86. Kaikissa vähänkin paremmissa metsäkohdissa, eniten alueen reunamilla ja ”puskissa”. Ylävälillä hiekkakangasalueella ja kaakossa paikoittainen, puuttuu suoruujujen lisäksi useilta kangasruuduiltakin. Silti kasvaa varsin karuissakin metsänotkelmissa ja suonlaitakankailla. Lakikalotilla runsas. Teriö aina iso ja kokonaan tummankeltainen.

**Euphrasia stricta* – 5. Neljän talon piha-alueella ja Hautavainion luona hiekkakedolla, niukkana. Ruuduissa 25, 33 ja 40 var. *stricta*, ruuduissa 56 ja 96 var. *curta*.

Pedicularis sceptrum-carolinum – 4. Säärenjärvestä 1 km WNW kuusikkoisessa ”puska”-korvessa (6), Paholuoman latvalla koholähteen kupeella (8) ja luoman varrella korvessa (32), aina hyvin niukkana. Lettoluomasta etelään, ojitetun korven polku-uralla muutamia yksilöitä (41).

P. palustris subsp. *palustris* – 1. Paholuoman lähdeleiton liepeellä korpipollulla niukkana. Tuskin silti tulokas; A. V. havainnut samassa ruudussa jo 1963.

**Rhinanthus minor* – 11. Piholla, pellonpientareilla, joskus teillä ja kämpän vierellä. Yleensä niukka.

**R. serotinus* – 4. Piholla (25, 33), pellonojassa (40) ja hylätyllä suopellolla (96). Aina niukka.

**Plantago major* – 11. Kaikkien viiden talon pihalla kohtalaisesti. Niukasti muutamilla kärryteillä, yhdessä hiekkakuopassa sekä vuoren laella tallatulla kohdalla.

Utricularia minor – 5. Kärkiluoman lähellä lettomaisen rinnennevan rimmissä (35), Lohiluoman latvan tihkulätäköistä alkavassa purossa (68), Siioninkeitaan rimmessä (93). Vääränjärvennevalta suo-ojassa *U. intermedian* seurassa runsaana (39). Majaluomassa (26) Kauhajoen puolella runsaana 1974 (A. V.), hävinnyt (tämä osa luomaa perattu).

U. intermedia – 8. Merarämäkän rimpi (2, ojitettu, häviämäisillään), Kärkikeitaan suonreunalampare (37), Harstiojan läheisen pengersuon rimpi (65, ojitettu), runsaana Lohiluoman latvan tihkulätäköissä ja purossa (68), nevarimmässä (75), Kallionevan valuvesiojanne (89, ojitettu). Tulokkaana suo-ojissa Vääränjärvennevalta (39) ja Lauhaviidassa (72).

**Galeopsis speciosa* – 3. Pihalla (96) ja kahdella pellolla, niukkana.

**G. bifida* – 11. Kaikkien viiden talon ympäristössä, ent. talonsijalla (47) sekä pelloilla (40, 48), usein melko runsas. Joskus niukkana polunvarressa, kerran hiekkakuopan rikkaläjällä.

**Prunella vulgaris* – 2. Salomaan pihalla niukkana (25), Hautavainion hiekkakedolla jokunen yksilö (40).

Thymus serpyllum – 1. Navettakankaan Mustikkaviidanlaksosta etelään, hiekkakangasuoman avoimella kaak-

koisrinteellä kymmeniä pieniä mattokasvustoja. Seurassa *Pilosella peleterana*.

Callitriche cophocarpa – 3. Oikaistun Paholuoman vanhan uoman allikossa ja ison pelto-ojan pohjalla. Tavattu jo luonnontilaisesta Paholuomasta 1963 (16; A. V.).

**Campanula patula* – 12. Talojen ympäristöissä ja pelloilla niukkana, joskus tilapäisenä yksin yksilöin tienvarsilla.

**C. rotundifolia* – 6. Tien- ja polunvarsilla niukanlaisena, hiekkakuopassa niukkana (73), 1 yksilö tuoreella metsäpälvellä laidunnusjäänteinä (89).

Lobelia dortmanna – 1. Säärenjärven itärannan sorapohjalla 1980 niukkana. A. V. havainnut jo 1963 (*Isoetes lacustris* -näyte; H).

Solidago virgaurea – 79. Yleinen kankailla, karuimpia kanervakankaita lukuunottamatta. Silti yleensä niukanlainen, keskittyy tuoreehkoihin notkoihin ja suonlaitakankaille; usein *Deschampsia flexuosa* seurassa. Runsain rehevissä ”puska”-metsissä ja lähdekorpien liepeillä.

**Erigeron acer* subsp. *acer* – 1. Hautavainion luona hiekkakedolla niukkana.

**Gnaphalium sylvaticum* – 9. Neljän talon lähistössä, ent. talonsijalla, kahdessa hiekkakuopassa, polulla ja vuoren laella. Aina niukka.

**G. uliginosum* – 4. Kolmen talon pihalla tai lähistössä niukkana. Kivilakson (79) kesäksi kuivuneen lammen muta-sora-pohjalla 1978 niukkana, luonnontilaisella paikalla, ilmeisesti asutuilta mailta itse levinneenä; ei löydetty 1982 (vrt. *Polygonum lapathifolium*).

Antennaria dioica – 26. Niukka kangaslaji, vain siellä täällä jyrkähköllä rinteillä ja ”puskien” laitamilla. Puuttuu laajoilta karuilta kangastasanteilta. Yleensä ihmistoiminnasta riippumaton; silti myös poluilla (25, 96), hiekkakedolla (40), tervahaudansijalla (35), hiekkakuopassa (81) ja pellonpientareilla (88).

**Achillea ptarmica* – 9. Etup. vain talojen ympäristössä, joskus pellonpientareilla. Niukahko.

**A. millefolium* – 25. Piholla ja pellonpientareilla kohtalaisesti, kämppien ympärillä, tervahautojen ja puupienojen sijoilla sekä hiekkakuopissa tav. niukasti. Tienvarsilla vain harvoin, hiekkaluodeilla ei lainkaan.

**Tripleurospermum inodorum* – 4. Melko runsaana hylätyllä pellolla (48), niukkana ent. talonsijalla (47), pihalla (88) ja hiekkakuopassa (81).

**Matricaria matricarioides* – 11. Kaikkien viiden talon pihalla kohtalaisesti, niukkana etenkin lähteillä, kerran pellollakin ja hiekkakuopassa.

**Tanacetum vulgare* – 2. Kahden talon pihalla niukkana. Viljelyjäänte, ei levittäytynyt.

**Leucanthemum vulgare* – 7. Pelloilla ja pellonpientareilla, kerran hiekkakuopassa ja kämpän pihalla. Aina niukka.

(**Tussilago farfara* – 5. Puronvarressa talon vieressä kohtalaisesti (25), useita kasvustoja hiekkakuopissa (81), niukkana ojitetussa lähdeperäisessä notkelmassa (41) ja maantienojassa (96). Mahdollisesti alkuperäisenä, joskin niukkana, Paholuoman länsipuolen ison metsälähteen puron äärellä (16, mm. *Poa remota*); puuttuu läheiseltä hylätyltä pellolta, jossa ei tavattu 1960-luvullakaan. Lähdepuron vanha perkaus on tosin ulottunut leskenlehtikasvuston kohtaan asti.

**Cirsium vulgare* – 1. Aukeaksi hakatussa lähdeperäisessä kuusikorvessa 5 yksilöä.

C. helenioides – 32. Vaatelias; ”puskissa”, lähdekorvissa ja lähdeletoilla, joskus puronvarsilla. Tav. niukka, laikkuina tai harvakseltaan, yleensä kukkimaton. Länsiosassa sekä Paholuoman varrella; puuttuu Lohiluoman alueelta. Kaakossa vain asutuksen piirissä (47, 56, 96).

C. palustre – 28. Enimmäkseen lähteiköissä; näissä hyvin luonteenomainen joskin yleensä niukka. Talojen ympäristössä ojissa, harvoin suo-ojissa ja poluilla, kerran hiekkakuopassa.

**C. arvense* – 1. Saloman takapihalla niukkana.

**Leontodon autumnalis* – 20. Kaikkien viiden talon pihanseudussa kohtalaisesti, pellonreunoilla, kärryteillä ja hiekkakuopissa yleensä niukkana. Puuttuu lähes kokonaan keskiseltä kangasalueelta sekä pohjoisesta.

**Sonchus arvensis* – 2. Salomaan luona pellolla (25, nystykarvaton muoto) sekä hyvin niukkana Kumpulän pihalla (96).

**Taraxacum* spp. – 13. Piholla, pelloilla ja pientareilla niukkana; yksin yksilöin joskus kärryteillä, kämpän pihalla, hiekkakuopassa ja kahdella kuivatulla suolla.

Crepis paludosa – 14. Useissa lähteiköissä ja lähdekorvissa kohtalaisesti tai runsaakin, toisista taas oikullisesti puuttuu. Joskus korpimaisilla luomanvarsilla.

**C. tectorum* – 3. Pellolla (48) ja hiekkakuopissa (73, 81). Niukka.

Pilosella peleterana – 1. Navettakankaan Mustikkaviidanlaksosta etelään, hiekkakangasuoman avoimella kaakkoisrinteellä melko niukkana. Seurassa *Thymus serpyllum*.

**P. officinarum* – 6. Kolmen talon pihalla tai lähistöllä, ent. talonsijalla, Hautavainion hiekkakedolla (40) ja tervahaudalla (57). Aina niukka.

**P. cf. lactucella* – 13. Talojen piholla ja etenkin läheisillä tienvarsilla ja kedoilla, myös vuoren lakipollulla; hiekkakuopassa. Etäämpänäkin teistä peratun puron varrella (17, 41) ja ojitetulla suolla (90). Aina niukka.

Hieracium murorum – 4. Kolmessa rehevässä ”puska”-metsikössä, mm. vuoren laen pohjoisrinteessä, sekä Lohiluoman varrella. Niukka. Ryhmittely tämän ja *H. lachenalii* kesken tuskin täysin johdonmukaista.

H. lachenalii – 33. Tuoreehkoilla metsämailla; ylävällä kangasalueella vain vuoren laella ja muutamissa ”puskissa”. Myös lähteikköjen ja korpien liepeillä. Joskus tulokkaanakin: kaksi tervahautaa, pari pihaa ja tienvartta. Aina niukka.

H. laevigatum – 1. Huhtakorvessa lähdeperäisessä metsärinteessä niukkana.

H. umbellatum – 47. Niukkana mutta yleishkönä hiekkakankailla, erityisesti rinnekohtilla ja kumpareilla mutta myös tuoreempien notkelmien liepeillä. Yleisin varsinaisen Pohjois-Lauhalla ja Navettakankaalla vain paikoin. Alueen reunoilla kangasmetsäsiintymiä on siellä täällä, joukossa muutamia kulttuurikasvupaikoillakin (ainakin 40, 66, 96).

Scheuchzeria palustris – 39. Nevojen märissä osissa, erityisesti keitaiden kuljuissa, usein runsaana, myös Kaivonlammen (43), Vääränjärven (47) ja Spitaalijärven (69) suorannoilla. Puuttuu mesotrofisilta, usein ohutturpeisilta nevoilta, kaltevien rannesoiden rimmistä sekä lähde-soilta. Kuitenkin Kangaslakson saranevalla niukkana (87).

**Potamogeton natans* – 1. Säärenjärven itärannan harjun hiekkakuoppa, lätäkössä kituva 1 m² kasvusto.

P. alpinus – 3. Oikaistun Paholuoman erilleen jääneessä mutkassa (32). Tavattu jo 1963, luonnontilaisessa luomassa (16 ja 24; A. V.).

Tofieldia pusilla – 2. Pohjoisen lajin eteläisimpiä erillisiesiintymiä. Mustikkaviidan (10), Navettakankaan painanteen, varsin märän mesotrofisen suon lettomainen itäosa, useiden aarien alalla satoja kukkivia yksilöitä; seurassa *Molinia caerulea*, *Scirpus cespitosus*, *Eriophorum angustifolium*, *Drosera rotundifolia*, *D. anglica*, *Potentilla erecta*, *Carex rostrata* ja *Drepanocladus badius*, loitompana *Carex panicea*, *C. dioica*, *Scirpus hudsonianus* ja *Rhynchospora alba*. Huhtakorvesta koilliseen (42), kangasrinteen alapuolinen hiljakkoin ojitettu isomättäinen suo, lähes kasvittomaksi kuivuneella suon tasapinnalla n. 20 yksilöä; häviämäisillään, seuralaisista jäljellä *Carex dioica*.

Convallaria majalis – 46. Luonteenomainen ”puska”-laji, monessa ”puskassa” melko runsaskin, Vehmaspuskassa (85) erittäin runsas. Usein myös rehevissä korvissa, toisinaan lähteikköjenkin tuntumassa muttei lähde-soilla. Luomien varsilla vain harvoin. Vuoren laella (53) melko runsas, myös tästä etelään paikoin kankaalla ja ”lakso”-notkojen reunametsissä. Puuttuu muualta hiekkakankailta lähes kokonaan. Marjominen ja ehkä kukkiminenkin niukkaa, ainakin kangaskasvupaikoilla.

Maianthemum bifolium – 81. Tuoreenpuoleisissa metsissä koko alueella, runsain ”puskissa” (myös laella), lähdekorvissa ja luomanvarsilla. Karulla hiekkakangasalueella niukka ja paikallinen, mutta silti karujen kankaiden rehevyyden ensimmäisiä merkkejä.

Polygonatum odoratum – 1. Hiekkakangasalueella Mustikkaviidan länsipuolella ruohoisella harjanteella kohtalaisesti. Runsaista seuralaisia kielo ja nuokkuhelmikkä, niukkana metsäruusu.

Paris quadrifolia – 24. ”Puska”-lehdoissa ja rehevissä lähdekorvissa, melkein aina niukka ja pienialainen. Eniten lounais- ja länsiosassa, puuttuu lakiseudusta, hiekkakankailta ja koko kaakkoisosasta.

Listera ovata – 1. Paholuoman latvan itäpuolen lähdelettorinteellä laajalla alalla satoja yksilöitä; 1982 (R. Heikkilä) yli 500 kukkivaa. Näyte jo 1963 (A. V.; H).

L. cordata – 29. Rehevissä korvissa, ”puska”-metsien sammalikossa, lähteikköissä ja puronvarsimetsissä. Yleensä niukka, yleisin lounaassa.

Goodyera repens – 1. Suonreunan pienialainen rehevä ”puska”-metsä, hyvin niukkana. Harvinaisuus kuvastaa alueen kankaiden karuutta.

Platanthera bifolia – 18. Lehtomaisissa ”puska”-kuusikoissa, lähdekorpien liepeillä ja luomanvarsimetsissä. Aina niukka, usein vain jokunen yksilö.

(**Coeloglossum viride* – 1. Tervahaudan reheväkasvuisella rinteellä muutamia yksilöitä 1981, ainakin kymmenen 1982.

Dactylorhiza incarnata – 1. Kärkiluoman lähellä Isojoen puolella rajaa, aukean ohutturpeisen rinnesuon lettomaisilla kohdilla kahdessa lähdekköisessä paikassa yht. n. 10 kukkivaa yksilöä. Seurassa *Carex dioica*, *Scirpus hudsonianus*, *Calliargon sarmentosum*, *Drepanocladus badius* ja *D. revolvens*.

D. maculata (s.str.) – 73. Luonteenomainen karuilla suonlaidoilla ja vähäisissäkin kangasnotkosoistumissa; usein niukka, harvoin runsaanpuoleinen. Myös rehevämmissä metsäkosteikoissa, korvissa ja lähteikköissäkin, Paholuoman lähdeletoilla. Useimmiten valoisilla tai puoli-valoisilla kasvupaikoilla. Lehdet kapeita, runsaasti tummatäpläisiä.

D. cf. fuchsii – 14. Rehevissä lähdekorvissa, varsin märillä, jopa hetteisillä ja yleensä varjoisilla paikoilla, monesti runsaana. Joskus myös ”puska”-korvissa ja -lehdoissa kuivemmalla maalla. Luonteenomainen länteen ja lounaaseen virtaavien luomien lähteikköillä, mutta puuttuu Paholuoman varresta. Lehdet leveitä, täplättömiä tai joskus jonkin verran täpläisiä; usein korkeakasvuinen mutta hennohko. Raja tavalliseen maariänkämmekkään ainakin yleensä jyrkkä. – Määritys N. Fritzenin, mm. teriötuntomerkkien perusteella.

Corallorhiza trifida – 11. Pääosin lounaiskulmalla. Tuoreissa korvissa, usein luomanvarsilla. Aina niukka.

Hammarbya paludosa – 1. Mustikkaviidan keskiosa, mesotrofisen nevan välipinnoilla 6 yksilöä 1982 (R. Heikkilä).

Juncus filiformis – 70. Kangasalueella harvinainen: notkosoistumilla niukkana, kausimärissä ”laksoissa” luonteenomaisia lajeja, erityisen runsas Kuivajärvestä (77) ja eteläisimmässä Lauhanlaksossa (9). Alueen reunoilla yleisempi, ohutturpeisilla pikkusoilla, suonlaidoilla, luomanvarsilla, harvoin lähteikköissä. Melko usein suopoluilla, tienvarsi- ja suo-ojissa, kerran hiekkakuopassakin.

**J. conglomeratus* – 12. Ohutturpeisten soiden ojissa, tien- ja pellonojissa, etup. asutuksen lähellä. Melkein aina niukka ja ilmeisen vastasaapunut.

**J. bufonius* – 13. Kärryten ja polkujen notkelmissa, parissa ojassa. Niukka.

J. bulbosus – 29. Alkuperäisenä (19 ruutua) soiden rimmassa ja allikoissa, nevojen valuvesiuomissa ja erityisesti suonlaitojen hiekkamuta-tihkupinnoilla; myös useiden kesäksi kuivuvien ”lakso”-lampien sora-mutapohjalla, Spitaalijärven hiekkarannalla upoksissa runsaana. Siirtynyt usein suo-ojiin (toisinaan runsaskin), suon traktoriuraan ja turvekuoppaan (27, 39, 47, 48, 49, 64, 72, 86, 87, 88). Aikaisempia näytteitä (H): Kauhajoen puoleinen alarinteen lettonotkelma 1935 N. Salo; Erään Isojoen puoleisen lammen (? = Spitaalijärvi) lettoranta 1935 N. Salo; Vehmaspuskan lähellä oleva suo, kuljuukohta 1953 A. Kalela; Spitaalijärvestä ½ km SW, lähdeikkölampareissa 1965 J. S.

**J. alpinus* – 14. Vain selvästi ihmistoiminnan piirissä. Uusissa suo-ojissa, tienojissa ja kärryteillä, hiekkakuopissa, turpeenottokuopassa. Aina niukka. Ainakin pääosa, tod.näk. kaikki kuuluu alalajiin *alpinus* (*arthrophyllus*).

J. stygius – 6. Märillä rimpimäisillä paikoilla avosoilla, isohkoilla (2, 85) tai aivan pienillä (49, 65) soilla tai nevanlaidassa (94). Yleensä niukka. Paikat 2 ja 65 ojitettuja. Mustikkaviidan (10) kaakkoisosassa kuivuneessa mineraalimaapohjaisessa rimmassa niukasti 1982 (R. Heikkilä).

**Luzula multiflora* – 39. Kaikkien viiden talon ympäristössä kohtalaisesti, myös pellonpientareilla ja hylätyillä suopelloilla. Niukkana tienvarsilla, poluilla ja hiekkakuopissa, joskus suo-ojissa. Kaihtaa hiekkakankaiden teitä.

**L. pallescens* – 8. Talojen lähellä, tienvarsilla ja hiekkakuopissa. Aina niukka.

L. sudetica – 4. Paholuoman lähdeletoilla (16), sen (32) ja Muurahaisluoman (56) törmäanalussoistumalla, Lettoluoman latvan ylärinnetähteillä (42). Aina niukka.

L. pilosa – 79. Tuoreenpuoleisissa metsissä koko alueella, mutta runsaanlainen vain ”puskissa” (myös laella) ja paikoitellen luomanvarsilla. Karulla hiekkakangasalueella niukka, laajalti puuttuva ja rajoittunut pienille aloille kangasnotkoihin, joskus melko karuihinkin. Toisinaan lähteikkökasvinakin, jopa lähdehetteissä.

Scirpus hudsonianus – 6. Niukkana enimmäkseen luoteisosassa, mesotrofisilla avosoilla. Merarämäkän ojitettu rimpisuo (1), Mustikkaviidan leton itäreunan tihkupinta (10, lähellä mm. *Tofieldia pusilla*) ja läheinen kangasnotkosuo (11), Paholuoman varren pikkusuo (32), Kärkiluoman lähistön lettomainen rinneneva (35, mm. *Dactylorhiza incarnata*), Räyskänkeitaan alapuolinen pikkuneva (49, mm. *Juncus stygius*).

S. cespitosus – 82. Soiden valtalajeja. Märillä nevoilla niukka, puuttuikin laajalti, mutta rahkanevoilla runsas ja laajoja aloja peittävä, samoin runsas rämeiden mätävälipinnoilla. Yleinen myös pienillä kangasnotkosoilla ja soiden reunaosissa, yksittäisiä mättäitä kankaidenkin laidoilla vesiperäisillä kohdilla. Myös mesotrofisilla soilla, joskaan ei vallitsevana; puuttuu lähteikköistä.

Eriophorum angustifolium – 77. Yleinen märillä avosoilla, rimmassa, allikoissa, kangasnotkojen pikkusoillakin, suonlammissa ja Spitaalijärven rannalla; myös lähteikköissä ja letoilla. Tiheitä, usein puhtaita kasvustoja *Molinia*-soiden painanteissa ja hiekkapohjaisten suonreunojen kausimärissä notkoissa. Joskus suo-ojissa.

E. vaginatum – 90. Yleinen ja runsas, etenkin rämeillä, myös keitailla ja pikkurämeillä. Valta-asemaa kuitenkin kaventaa tuntuvasti *Scirpus cespitosuksen* runsaus.

Eleocharis mamillata – 1. Mutapohjaisessa painanteessa pikkunevalla, hirvien rypemäpaikalla; seurassa *Sparganium angustifolium*.

Rhynchospora alba – 58. Nevojen ja keidaskeskustojen kuljuissa ja allikonreunoilla yleinen ja runsas. Myös parempien soiden rimpikohdilla ja rinnesoiden penkereiden märällä turvealustalla. Ei lähteikkösoilla. Paholuoman varresta puuttuu kokonaan.

R. fusca – 10. Mesotrofisten nevojen ja suonreunojen rimmassa, usein monen m²:n puhdaskasvustoina, Kangaslakson (87) ajoittain veden peittämällä saranevalla monilla aareilla. Vanhassa turpeenottokuopassa (47). Kukkiminen usein niukkaa. Seuralaisina usein *R. alba* ja *Juncus stygius*. Havainto jo 1935 (H), mahdollisesti Spitaalijärveltä: ”Lauhanvuoren lounaislaidalta erään pienen lammen lettoiselta rannalta” (Salo 1936). A. Kalelan näyte 1953 (H): ”Vehmaspuskan lähellä oleva suo”; ilmeisesti ruudusta 85 koska samana päivänä kerätty *Carex livida* ja *Juncus bulbosus*. Paikat 2, 26 ja 72 hiljakkoin ojitettu. Spitaalijärvellä (69?) tuskin jäljellä; löytö ehkä tehty ennen järven pinnan uudelleennostoa.

Carex paniculata – 2. Kolme lähdekorpiensiintymää, Suomen pohjoisimmat. Lohiluoman latvalla (68) Peräkorven osittain varsin varjoisassa kuusi-tervaleppä-hetekorvessa n. 15 mätästä ja luoman itäpuolella lähdelampareiden liepeillä pienellä korpiakkeamalla 5 mätästä (jälkimmäinen paikka N. Fritzenin löytämä). Huhtaluoman latvalla (84) karuntuntuoisessa lähdeperäisen rämeen laidassa 6–7 mätästä (Suominen 1978). Kasvupaikkojen tarkka sijainti museonäytteissä: H, OULU. Kaikki kolme kasvupaikka ovat vajaan 2 km matkalla. Tällä välilläkin on kaksi isoa ja rehevää lähdekorpea joista lähdesara puuttuu.

Lohiluoman kasvupaikkoja sivuaa vanha oja, joka ei kuitenkaan ole pystynyt kuivaamaan lähteikköjä.

C. diandra – 1. Paholuoman latvaosan lähdelettorinteessä, yhdessä lähteikössä ja ympäröivällä letolla. Niukkahko. Näyte jo 1964 (A.V.; H).

C. chordorrhiza – 3. Paholuoman varressa ja Mustakeitaan Loukaskorvessa mesotrofisilla soistumilla sekä suo-ojissa. Niukka.

**C. ovalis* – 15. Poluilla, kärryillä, tienvarsilla, pihoilta ja hiekkakuopissa. Aina niukka, monesti vain 1 yksilö. Puuttuu ylävältä hiekkakangasalueelta.

C. echinata – 62. Koko alueella, mutta puuttuu kangasalueilta ja karuilta luonnontilaisilta soilta. Alkuperäisenä soiden laidoilla ja ohutturpeisilla soilla, "lakso"-lampien rannoilla, joskus lähteiköissä ja purovarsilla; tav. niukka, joskus runsas. Noin puolet esiintymistä suo-ojissa; joskus myös suopoluilla.

C. dioica – 19. Lähdeperäisillä soistumilla, lähdeletoilla ja lähdepurojen varsilla, mesotrofisilla avosoilla, rinne-soistumien ja suo-ojanteiden rimpimäisillä kohdilla, useimmiten niukkana tai pienellä alalla. Alueen itäpuoliskossa vain Paholuoman varrella; lähdeletolla (etenkin 16) kuitenkin runsas. Ainakin puolessa esiintymistä sekä emi- että hedekasveja.

C. canescens – 72. Koko alueella, mutta puuttuu luomien välisiltä ylävältä mailta, jotka ovat pelkkää kangasta tai sen lisäksi luonnontilaista enimmäkseen karua suota. Alkuperäisenä luomanvarsilla, puro- ja lähdekorvissa tav. niukkana lähteiden ääriellä. Useimmiten kuitenkin suo-ojissa, joskus poluilla ja hiekkakuopissa, myös uudelleenostetun Spitaalijärven rannalla.

(**C. brunnescens* – 34. Hajallaan jokseenkin koko alueella, yleensä niukka. Poluilla ja teiden varsilla, etup. kankailla mutta myös suopoluilla, suo-ojien partailla, joskus hakkuuaukeilla, kerran hiekkakuopassa. Tavattu vain ihmistoiminnan muuttamilla kohdilla. Silti ehkä alueella alkuperäinen (metsäpeurojen poluilla?).

C. loliacea – 1. Lohiluoman varrella korvessa, hyvin niukka.

C. disperma – 2. Alueen eteläreunassa Lohi- ja Huhtaluomien varrella korvissa. Niukka.

C. lasiocarpa – 71. Yleinen, mutta puuttuu karuilta keidassoilta. Nevoilla usein runsas; monilla nevoilla yhtenäinen, joskin matala ja kukkimaton jouhisaraikko.

Kookkaampi ja monesti kukkiva lampien suorannoilla ja "lakso"-soilla, useissa kausimärissä lähes turpeettomissakin "laksoissa" valtakasvina. Kärssi ojituksista.

C. rostrata – 66. Yleisehkö, mutta puuttuu karuilta kangasalueiden pikkusoilta ja monilta isommiltakin suo-alueilta, myös isoilta keidassoilta. Ohutturpeisilla nevoilla monin paikoin, suovesiä kuljettavissa karujen soiden koivikkojuoteissa jopa runsas, samoin soiden katkonaisissa lähdepuroissa. Yleinen ja usein runsas myös itse lähteiköissä, lähdekorvissa, luomien rannoilla ja märissä luomanvarsien tulvakorvissa. Spitaalijärvessä, Vääräjärvessä ja Ahvenlammessa runsas vesikasvi. Useimmat kasvupaikat luonnontilaisia, vain viidessä ruudussa pelkästään suo-ojissa.

C. vesicaria – 1. Spitaalijärven luoteisrannalla rämeälteen alapuolella hiekkarannan ohuella turpeella *Carex rostratan* seassa 1 iso mätäs. Ilmeisesti vesilintujen mukana äskettäin levinnyt, ehkä ei pysyvä.

C. panicea – 22. Merkittävän yleinen alueella. Soiden reunoilla, erityisesti suolahdekkeiden perukoissa lähes turpeettomalla hiekk- tai soramaalla; kausimärissä suonlaidan hiekkakangaan muta-turve-painanteissa seuralaisina *Eriophorum angustifolium* ja *Molinia caerulea*. Muutamien "lakso"-lampareiden rannoilla (18, 79, 87), kerran nevan vesiuomassa (89). Ei suoranaissilla lähdepaikoilla. Yleensä vain pienellä alalla, enintään parilla aarilla, selvärajaisena kasvustona, usein vallitsevana tai ainoana lajina. Kukkii runsaasti.

C. vaginata – 31. Kaihtaa karua ylävää kangasaluetta liepeineen, lisäksi Lohiluoman seutua; länsiosan ja Paholuoman varren ohella vain kahdessa pienialaisessa "puskassa" (64, 78). Tuoreissa korpimetsissä, korpinteiden alisilla suonreunoilla, "puska"-lehdossa ja lähdekorvis- sa. Useimmiten niukka ja paikallinen.

C. livida – 2. Vehmaspuska (85), pikkunevan laitamala pari isoa kasvustoa. (Ilmeisesti samasta paikasta näyte: "Vehmaspuska, *Molinia*-rikas korpi, kuljukohta" 6. VII. 1953 A. Kalela; H.) Mustakeidas (95), ojitetulla, jo metsittyvällä, lajiköyhällä nevala niukkana ja kitukasvuisena.

C. serotina subsp. *serotina* – 1. Kivilakson kausimärällä ohuen mudan peittämällä melkein kasvittomalla kivikkosoralla niukkana, sekä 1978 että 1982.

**C. pallascens* – 1. Mustikkaviidan (10) eteläpuolella kangaspainanteen ruohikossa hyvin niukkana. Nähtävästi laidunnusjäänne.

C. digitata – 3. Huhtakorvenkivijadan kupeen lehdossa kohtalaisesti (42). Niukkana laen pohjoisrinteen tuoreessa metsässä (53) ja mansikan seurassa polunvarsimetsässä tervahaudan kupeella (57).

C. globularis – 86. Soiden reunoilla ja ohutturpeisilla viettävillä rämeillä; yleinen mutta harvoin runsas. Suon ja kankaan rajakohdassa usein vain katkonaisesti, ja puuttuu monilta hiekkakangaiden pikkusoilta kokonaan.

C. limosa – 47. Märillä nevasoilla, joskus pienilläkin, myös lettomaisilla; lampien suurenuksilla. Yleensä niukka, joskus runsas. Eräiden rahkarämeiden allikoissa, mutta puuttuu isoimpien keidassoiden kuljulampareista. Ei lähteikkösoilla.

C. magellanica – 57. Useimmissa suoruuksissa, mutta paikoittainen ja yleensä niukka. Monenlaisilla minerotrofisilla aukeahkoilla soilla, soiden laitaosissa, lähteikkösoilla. Runsaimmat esiintymät muutamilla avonevoilla ja (43) Kaivolammen suurenuksella. Useimmiten luonnontilaisilla paikoilla, mutta kymmenkunnassa ruudussa suo-ojissa ja suopoluilla.

C. nigra subsp. *nigra* – 78. Yleinen mutta oikukas ja useimmiten niukka. Pieniä, monesti kituvia kasvustoja soiden laidoilla, korvissa, puskiin liepeillä ja Spitaalijärven rannalla. Runsain lounaisosan karuilla ohutturpeisilla laksosoilla. Valtaosin luonnontilaisilla paikoilla, vain kolmasti merkitty suonläheiseltä polulta ja kahdesti tienvarresta. Puuttuu kangasalueilta.

C. nigra subsp. *juncella* – 22. Isokasvuinen ja selvästi mätästävä. Lähteikköjen ja lähdepurojen ääriellä, myös korvissa erityisesti luomanvarsilla, kahdesti (8, 96) peltonojissa. Yleensä niukka, eniten länteen virtaavien lähdeluomien varsilla.

C. acuta – 4. Pitkin Paholuoman vartta, niukkana Majaluoman alkuosalla.

C. pauciflora – 66. Yleinen ja usein kohtalaisen runsas. Rämeillä sekä ohutturpeisilla, minerotrofisilla mutta karunpuoleisilla, usein kaltevilla nevoilla. Paikoin suonlaitteilla, joskus lähde- ja lettoisilla.

**Festuca pratensis* – 4. Niukkana pellolla (40) ja kahdella pihalla (56, 88); myös viljeltynä (96).

**F. rubra* – 21. Kaikkien viiden talon pihapiirissä, kärryillä ja poluilla, pellonreunassa, kämpän ja tervahaudan luona, suo-ojassa; kangasalueella vain laella ja hiihtomajan pihassa. Melkein aina niukka. Ei lähteiköissä.

**F. ovina* – 11. Pihalla, ent. talonsijalla, kämpän ja hiihtomajan luona, muutamain paikoin tienvarsilla, myös vuoren laella. Yleensä aivan niukka. Aina selvä tulokas.

**Poa annua* – 14. Kaikkien viiden talon pihapiirissä jopa runsaana. Niukkepana kärryillä kosteilla ja varjoisilla kohdin; myös vuoren laen polulla.

P. trivialis – 12. Ilmeisen alkuperäisenä yhdessä Paholuoman lettolähteikössä (16). Lettoluomankin lähteikössä (42, 50), mutta vain polun vieressä. Talojen pihalla, pellolla, kämpän pihalla, hakkuuaukealla, ojikkotiellä ja hiekkakuopassa. Yleensä niukka.

P. alpigena – 2. Paholuoman lähdeletolla monessa paikassa (16), Lähdesojan latvan ojitetussa puroluhdassa useita ryhmiä (17).

P. subcaerulea – 4. Niukkana mutta ilmeisen alkuperäisenä lähdekorvessa (6), pienessä lähdehetteessä (28) ja lähdepuron varressa (50). Tulokkaana kärryillä (83).

**P. pratensis* (s.str.) – 28. Kaikkien viiden talon ympäristössä sekä pelloilla ja kärryillä. Kangasalueella aivan niukka: useimpien kämppien pihalla, joskus tienvarressa, kerran hakkuuaukealla, pinonsijalla ja tervahaudassa.

P. remota – 1. Paholuoman latvan länsipuolisen ison lähteen ja lähdepuron äärellä melko runsaana.

**P. palustris* – 2. Kärryillä ja polulla, niukkana ja ilmeisen tilapäisenä tulokkaana.

**Dactylis glomerata* – 1. Alueen kaakkoiskulmassa maantien pientareella, hyvin niukkana.

Melica nutans – 27. Vaateliias, esiintymät pienialaisia. Tuoreissa "puska"-metsissä ja luomanvarsilla, kuivahkoillakin metsärinteillä ja -kumpareilla, harvoin lähdeperäisillä paikoilla. Puuttuu lähes kokonaan hiekkakangas- ja suoalueilta, myös kaakosta, samoin Lohiluoman suunnalta.

**Elymus repens* – 8. Kaikkien viiden talon pihapiirissä, myös ent. talonsijalla (47). Kerran niukkana tienvarressa (40) ja hiekkakuopan rikkaläjällä (81).

(**Deschampsia cespitosa* – 43. Kymmenkunnassa ruudussa mahdollisesti alkuperäinen: niukkana purokorvissa ja kosteissa metsänotkoissa. Saattaa näissäkin olla laidunnuksen tuoma. Useimmiten, ja joskus runsaankin, talojen ympäristöissä, peltojen liepeillä ja hiekkakuopissa, tienvarsilla ja ojissa.

D. flexuosa – 95. Alueen yleisin metsäheinä. Silti ei missään vallitseva, ei edes hakkuuaukeilla. Laajoilla mänty-kanervakankailla aivan paikoittainen ja niukka, ensimmäinen merkki rehevempää metsäkohtaa lähestyttäessä. Runsaampi vasta ”puskissa” sekä alueen laitosien rehevämällä metsämailla. Näyttää todella puuttuvan karusta vesikangasvaltaisesta ruudusta 15.

**Anthoxanthum odoratum* – 14. Talojen ympäristöissä, poluilla ja tienvarsilla, kämppien vierillä ja hiekkakedoilla, suo-ojassa. Lakimetsässä (53) ilmeisenä perunapeltöjäänteenä. Aina niukka.

Agrostis canina – 46. Lampien ja ”laksojen” kostealla muta-kivennäismaalla, runsaanakin. Puronvarsilla (Lohiluomassa, ruutu 75, isoina tiiviinä uposkasvustoina), toisinaan runsaana kuivattujen soiden tyhjiksi jääneissä puronuomissa; myös suo-ojissa. Kahdessa ojitetussa läheteikössä, muttei luonnontilaisissa. Joskus märillä kärryillä ja hiekkakuopissa.

**A. capillaris* – 72. Lähes kaikilla kulttuuripaikoilla. Asutuilla paikoilla ja pellonpientareilla runsas. Niukempi tai paikoittainen kämppien luona, tervahautojen ja pinojen sijoilla, hiekkakuopissa sekä laidunnusjäänteenä tuoreiden metsäkohtien ruohopälvillä, joskus suo-ojissa. Kauttaaltaan teiden ja polkujenkin varsilla; ainoa säännöllinen, joskin niukka, tulokas hiekkakangasalueiden tienvarsilla.

**A. gigantea* – 2. Peltojen ojanpientareilla kasvustoina, toinen 1 m², toinen useita metrejä pitkä.

Calamagrotis epigejos – 84. Yleinen mutta niukanlainen; karttaa tavallisia karuja kankaita. Enimmäkseen ”puskissa” ja kangasnotkoissa, usein kukkimaton, kasvustot harvoja kanervikon lomassa; ”puskissa” myös taajempia, kukkivia kasvustoja. Lakikalottimetsässä melko runsas. Usein, runsaanakin, myös läheteiköissä ja korvissa, märilläkin paikoilla. Pikkukasvustoja siellä täällä suonlaidoilla. Monen muurahaiskeon ympärillä. Joskus kulttuurin-suosijana: tienvarressa (7, 88, 91), pellonreunassa (47) ja pihalla (88).

C. canescens – 11 (?). Luotettavia havaintoja vain alueen reunoilta, Töllinojan (4), Paholuoman (8, 16, 24, 32) ja Lettoluoman (41) varsilta sekä Kumpulan viereisestä ojasta (96), epävarmoja ruuduista 1, 76, 77 ja 84. Monissa muissakin paikoissa hennohkoa ja karvalehtistä mutta kapea- ja keltapontista, joka on sisällytetty korpikastikkaan.

C. purpurea – 66. Kosteilla paikoilla, luomanvarsilla, läheteiköissä ja korvissa, toisinaan runsaskin. Myös ”pus-

kissa” verattain kuivillakin paikoilla, ”laksoissa”, lampien rannoilla ja joskus niukkana suonlaidoilla. Myös pellonreunassa (47) ja -ojassa (88). Vaihtelevan näköinen (vrt. *C. canescens*).

**C. stricta* – 1. Lettoluomasta etelään, ojitetun korven tieuralla niukkana.

**Phleum pratense* – 21. Talojen ympäristössä ja pelloilla kohtalaisesti, kärryillä niukkana. Kankailla vain yksittäisiä tilapäisyksilöitä tienvarsilla ja pinonpohjilla.

**Alopecurus geniculatus* – 9. Pihalla ja pelloilla. Asutuksen ulkopuolella tienvarsilla, hiekkakuopissa ja kämpän pihalla, vain yksittäisiä ja selvästi tilapäisiä kasveja.

A. aequalis – 5. Kolmessa ”laksossa” soraikko-mutapohjalla, kostealla maalla tai vedessä rentona ja kellulehtisenä. Tulokkaana Paholuoman varressa (32, 40) peltonjoissa ym.

Phalaris arundinacea – 21. Luomanvarsilla, usein latva-purosta alkaen, Maja- ja Kärkiluoman vetisissä korvissa hyvin runsaana. Valtakasvi Mustikkaviidanlakson kesällä kuivuvassa lammessa (10), kohtalaisesti Kivilaksossa (79). Luomien ulkopuolella myös eräissä lehto- ja lähdekorvissa (21, 50, 81), varjossa kukkimattomana.

Milium effusum – 4. Paholuoman länsipuolen ison lähteen äärellä (16), Majaluoman luona puronvarressa (25), Lettoluoman latvan lähdekorvessa (50) ja runsaana viereisessä Huhtakorvenkivijadan alarinteen lehdossa (42).

Phragmites australis – 36. Pääosin luomien alueella muttei yleensä niiden varsilla. Lähdekorvissa ja Paholuoman lähdeletolla, mesotrofisilla nevoilla, monesti runsaana mutta matalana ja niukasti kukkivana. Eräissä valuvesikorvissa taajoja, runsaasti kukkivia kasvustoja. Karuisakin korvissa, rämeillä ja nevanlaiteilla siellä täällä niukkoja ja yleensä kukkimattomia kasvustoja. Ruudussa 12 hiekkakuopassa tulokkaana.

Molinia caerulea – 86. Lauhanvuoren luonnehtijalajeja. Yleinen karuillakin suonreunoilla, ei silti kaikkialla. Usein runsaana vyöhykkeenä suolahdekkeiden perukoissa ja muuallakin missä hiekkakankaalta tai kangasharjanteen poikitse valuu vesiä. Runsaat myös useiden kausimärkien ”laksojen” reunoilla ja ohutturpeisilla ”lakso”-soilla, suonreunapainanteissa ja lampienkin rannoilla. Erityisen runsas monilla nevoilla ja rämeillä, usein mesotrofisilla ja lettomaisillakin. Suon ojituksen jälkeen si- niheinän valta-asema yhä korostuu muiden nevalajien taantuessa. Yleisyyden ja runsauden syynä on ilmeisesti alueen hiekkavaltaisuus ja kaltevat, laajalti ohutturpeiset

hiekkapohjaiset suot. Puuttuu paksutturpeisilta karuilta soilta, etenkin keitailta. Toisaalta niukka myös lähdepai-koilla, ja puuttuu Paholuoman varrelta lähes kokonaan. Puuttuu myös pelkiltä hiekkakangasalueilta vuoren liepeillä; laella vain 1 yksilö polulla tulokkaana.

Nardus stricta – 36. Niukkana karuissa kausimärissä kangasnotkoissa, joskus ”laksoissa” ja suonlaitamien hiekkapohjaisissa painanteissa; ilmeisen alkuperäisenä ruuduissa 18, 23, 26, 55, 65, 79, 85, 87, 89 ja ”lakso”-soilla runsaana) 90. Lisäksi teiden ja peltonojien reunoilla ja niukkana vanhoilla poluilla (myös vuoren laella), ei kuitenkaan uusilla traktoriurilla.

Calla palustris – 3. Oikaistun Lettoluoman vanha uoma (41) ja Räyskänkeitaan eteläpuolinen pieni mesotrofinen neva (49), niukka. Runsaampana Lohiluoman varren määrässä kuusikorvessa (90).

Sparganium angustifolium – 13. Spitaalijärvessä (61, 69; N. Salon mukaan jo 1935, H) hyvin runsas, kelluslehtise-

nä melko syvässäkin, myös pohjoisrannan suon kuljussa. Ahvenlammessa (43), Kärkikeitaan ja Peräkorven suolammessa (37, 68). Kesäksi kuivuvien ”lakso”-lampien mutapohjalla (10, 77, 79), näistä Mustikkaviidanlaksossa ja Kuivajärvessä runsas. Paholuoman varressa ojan- suulla ja vanhassa luomanmutkassa (24, 32). Mutapoh- jaisessa painanteessa pikkunevalla hirvien rypemäpai- kalla (57). Runsaat suo-ojassa (39); hiekkakuopassakin (3).

S. minimum – 1. Majaluoman korpisuusuden pikkusu- vannossa hiekkamutapohjalla niukkana.

S. hyperboreum – 1 (2 ?). Kaivolammen suon itälaidan (44) yhdessä isossa allikossa muutamien m² kasvusto, täysin luonnontilaisella kasvupaikalla. Hyvin todennä- köinen havainto ojitetun Merarämäkän rimmestä (2).

**Typha latifolia* – 1. Paholuoman latvalla matalassa vesihaudassa ladon vieressä 1963 (A.V.). Ei nähty 1980, vesihauta kasvanut umpeen.

Lajien levinneisyyskartat

Levinneisyyskartta on kaikista Lauhanvuoren 8×12 km tutkimusalueelta tavatuista 310 lajista (ym.). Merkit 1 km² yhtenäiskoordinaattiruuduissa (ks. kuvat 1 ja 2) tarkoittavat:

- laji on ruudussa runsas / abundant in the square
- melko runsas / fairly abundant
- ◐ kohtalaisesti / moderate occurrence
- melko niukka / rather sparse
- niukka / sparse
- + kasvi on hävinnyt ruudusta / extinct
- ★ havaittu, mutta runsausarvio puuttuu / noted but without estimate of abundance
- puuttuu muistiinpanoista, mutta kasvaminen ilmeistä / no note but obviously occurring

Runsasarviot ovat yhteismitallisia saman lajin osalta, mutta eivät välttämättä eri lajien kesken (esim. *Picea abies* ja *Listera cordata!*).

Distribution maps of the plant species found in the Lauhanvuori area. Abundance, etc., given for each 1-km² square.

